

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE!

na številko v oklepaju.
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prileplje-
noga spodaj ali
na ovitku. Ako (398)
je številka ...
tedaj vam s prihodnje
številko našega lista po-
teče naročnina. Prosi-
mo, ponovite je takoj.

Stev. (No.) 397.

Chicago, Ill., 20. aprila (April) 1915.

Leto (Vol.) X.

20. aprila 1914.

Noč je bila. V trudne duše,
ki jih dan je trd izmučil,
legel je uboštva pokoj,
da bi vsaj za kratke ure
s sanjami premotil bedo,
ki se z zarjo neizprosno
spet zbudi.

Noč je bila. Jasne zvezde
so sijale in migljale,
kakor da je vsa vesoljnost
dom miru in zlate sreče
in ljubeznj živih bitij,
bratov, sester, ki v višave
hrepene.

Noč je bila. Tiha — mirna ...
Pok oskrnil je tišino.
Ropotulja strojne puške
je naznanjala okrutno,
da so pobegnile sanje;
vsa resnica oživela
je namah.

Vsa resnica, polna groze,
je preklala zagrinjalo,
razodela hudodelstvo,
črno, kakor noč brez lune,
strašno, kakor bratomorstvo.
Iznenada je planila
v mehko noč.

Kajnov greh se je nonovil.
Gledale so tihe zvezde,
selesteli so lesovi;
od pečin gora brezčutnih
je odmev pošastno stokal:
v globočinah se je zgrozil
zemlje duh.

Solnce je iz zlate zarje
na nebesih zažarelo
nad gor v krvavem svitu
in razsulo svoje žarke
po grobišču, pogorišču,
jar je zemlja hlastno pila
svežo kri.

Noč in zarja, zvezde, solnce,
vsi so videli zločinstvo,
ki je jasni blišči skalilo.
V večno knjigo črk žarečih
za spomin in za osveto
neizbrisno je zapisan
črni greh.

Tam v grobovih, v zemlje krilu
spe pokojno tiho spanje,
ki počiti niso smeli
z živimi očmi do dneva.
Nad grobovi gre življenje
svojo pot; in neprekleno
pride dan.

Pride dan, ko tužno groblje
se odene s svežim cvetjem.
Pride dan, ko v bolnih sreih
z voljo živa moč se združi.
In v viharju prenovljenja
slavno završi svobode
zmagospjev.

In takrat v zanosnem kolu
pomlajenega človeštva
na tiranstva razvalinah
z nami si duhovi vaši
spravljeni roke podajo.
Naše zmage dan bo vaše
slave dan.

Pravica.

Na odru so ležali, možki, ženske in otroci.
Junaki hrabri, v boju padli, in nedolžne žrtve,
vojščaki neustrašni, bede borni dom braneči,
med njimi matere in poleg njih otroci nežni.

Okrog so stali živi: Delavci, rudarji mrki.
In brez besed so vpraševali neumevajoči:
Zakaj ležite vsi otrpli, bleđi, kot voščeni?
Zakaj so vam prevrtana telesa s svinčcem sivim?

Zaprta so mrličem vedno usta osinela.
Od onstran smrti ni še nikdar nihče odgovarjal.
A čuj! Kaj je skrivnostno zašumelo tam nad
odrom?

Ko da se mrtvih duh oglašja v zboru votloglasno:

Verjeli smo v pravico. In svinčena trda zrna
so našo vero umorila in nas same z vero;
resnico so nam razodela, a za nas prepozno.
Oj, čujte vi, dokler je čas: Le v moči je pravica.

LUDLOW.

IN MEMORIAM.

Louis Tikas,
Primo Larase, 18 let star,
Roderlo Pedrogone, 6 let,
Cloriva Pedrogone, 4 leta,
Lucy Costa, 4 leta,
Pedelina Costa,
Onafrio Costa, 6 let,
Charles Costa,
James Flyer,
Frank Rubino,

John Bartoloti,
Frank S. Snyder, 11 let,
Patria Valdez,
Eulalia Valdez, 8 let,
Mary Valdez, 7 let,
Elvira Valdez, 3 mesece,
Rudolf Valdez, 9 let,
Frank Petrucci, 6 mesecev,
Lucy Petrucci, 3 leta,
Joe Petrucci, 4 leta.

Danes — 20. aprila — je preteklo eno leto —
eno kratko leto — odkar je dvajset delavskih si-
nov in hčera darovalo svoja življenja na planja-
vah Ludlowa v Coloradu za pravično delavsko
stvar. Med njimi, ki so padli tega nepozabnega
dne, je bilo tudi trinajst malih, nedolžnih otrok.

Kadar se bo pisala zgodovina velikih indu-
strialnih bojev v Ameriki, bo Ludlow tvoril epo-
halno poglavje. 20. april leta 1914 ostane za vse-
lej v sreih zavednega delavstva dan pravičnega
gnjeva in dan plamenčevega protesta proti kruti
sili kapitalistične bestije, ki je po najetih moril-
cih morila brezmočne delavce, njih žene in deco.

Na odprti planjavi ob vznožju velikih Skal-
natih Gora (Rocky Mountains) je bila 19. aprila
1914 še velika naselbina štrajkajočih premoga-
jev, naselbina blizu tisoč prebivalcev, predstav-
ljajočih enoinvajset različnih narodnosti. Bila
je naselbina iz platnenih šotorov in za silo iz desk
zbitih barak. Bila je do danes največja štraj-
karska naselbina te vrste na svetu. Premogarji,
pregnani iz svojih bivališč, ki stoje na posestvu
baronov premoga, so hoteli tjakaj z vseh bližnjih
grčev in iz globeli; prinesli so s seboj svojo siro-
mašno lastnino in postavili so šotore in barake za
svoje žene in deco z namenom, da jim preskrbe
borno zavetišče, kamor ne sme poseči kruta pest
Rockefellerjevih vazalov. Upali so premogarji,
da so v svojem platenem mestu na varnem pred
tiranstvom. Tam so se združili vsi štrajkarji brez
razlike narodnosti in vere, skupaj so prenašali
gorje strašne zime in pomanjkanja, živeli skrom-
no ob podpori organizacije, tolažili in navduše-
vali drug drugega za solidarnost in vztrajnost,
vzajemno so se veselili ter zabavali, da laglje pre-
neso boj za svoje pravične zahteve. V naselbini
je vladal lep mir in kljub siromaštvu je bila za-
dovoljnost.

To je bil Ludlow. Tako je bilo v platneni
naselbini stankujočih premogarjev pred 20. apr-
ilom 1914.

Ko je pa 20. aprila zatnilo solnce in drugo
jutro zopet posijalo izza skalnatih vrhov — ni bi-
lo platnene naselbine več. Tam, kjer so se prej-
šnja dne belili šotori in šibke barake, je bilo dru-
go jutro črno pogorišče. Bivališča premogarjev
so bila v pepelu, iz katerega se je še dvigal dim.
Daleč naokoli je dišalo po smodniku, po petrole-
ju, po krvi ... V jamah pod zgorelimi šotori in
med ostanki pokončane, bedne imovine štrajkar-
jev je pa ležalo trinajst ožganih trupel — nedolž-
nih otrok in trupel dveh mater ...

Kapitalistična bestija je imela svoj funt me-
sa ...

Vazali milijarderja Rockefellerja in ostalih
črnih baronov, ki vladajo v okolišju premogovni-
kov v južnem Coloradu, res niso mogli do živga
štrajkarjem v Ludlowu po predpisih reda in zako-
na. Toda, ali se kapitalistična zver zmeni za red
in zakon, kadar hoče streti delavca v štrajku? Ali
se zmeni? Ha, ha, ha! Cabin Creek, Calumet in
Ludlow nam pričajo, kako se zmeni. Ali se je zme-
nila država Colorado, ko je dala svojo milico v
najem Rockefellerjevimi rabljem? Kdo se je
zmenil?

19. aprila 1914 je bila grška Velika noč. Ker
je bilo v ludlowski naselbini veliko število Grkov
in ker so grški premogarji praznovali ta praznik
s svojimi narodnimi šegami in igrami, so se jim
pridružili vsi ostali štrajkarji in z njimi prazno-
vali, se veselili. Miličarski kolovodje in glavarji
ostalih oboroženih banditov v službi Rockefeller-
ja so opazovali igre štrajkarjev, in to jih je grizlo.
Niso jim privoščili zabave, niso mogli videti, da
bi se štrajkarji zabavali, čeprav na svojem in na
popolnoma nedolžnem način; zato so jih pričeli iz-
živati. Privlekli so strojno puško in jo namerili na
plateno mesto. Premogarji so naravno protesti-
rali — a v odgovor so zagrmeli strelji. Padel je

Louis Tikas, voditelj ludlowskih premogarjev in
"župan" naselbine, padel je James Flyer, tajnik
krajevne premogarske organizacije, in padli so
drugi štrajkarji.

Delavci so se postavili v bran. Čemu ne?
Branili so svoje žene in deco. Kdo ne bi tega
storil? Vsaka žival brani svoje mlade — zakaj
ne bi človek? Ali bili so preslabi; proti stroj-
nim puškam, ki sipljejo krogle kakor toča, ne o-
pravijo dosti navadne puške. In krogle so pada-
le na šotore kakor toča. Delavci so se umaknili
na bližnji hrib in za njimi je pobegnilo vse, kar
je moglo; kdor ni pobegnil, je obležal na pogo-
rišču. Miličarji, podivjani in pozverinjeni voja-
ki, so naskočili plateno mesto od treh strani, po-
lili šotore in barake s petrolejem in jih zapalili.
V par urah je bila uničena štrajkarska naselbina,
ki je štela čez štiristo šotorjev in barak — in uni-
čenih je bilo dvajset življenj. Izmed miličarjev
sta obležala dva.

Tako se je ovekovčela coloradska milica, o-
vekovčela se je bestija ameriškega kapitalizma.
Najeti morileci, ki so izvršili dvajset umorov v e-
nem samem dnevu, so še danes neznakovani. Pro-
sti so! Še več — nagradili so jih!

Amerika, miroljubna oficijelna Amerika v
Washingtonu ni še danes izrekla niti ene besedi-
ce, da bi vsaj moralno obsodila masaker nedolž-
nih ljudi in dece v Ludlowu. Veliki ameriški
kristjani se sicer radi zgražajo ob umorih, v Mehi-
ki in ob trpinčenju kristjanov v Mali Aziji ali kje
v Perziji; jokajo se tudi nad Belgijo in obsojajo
barbarstvo nemškega militarizma.

Svobodno jim — nismo zoper to. Barbarstva
se res dogajajo — ali dokler Amerika ne opere
sramotne pege, črne pege barbarstva, kot je Lud-
low, na svojih lastnih tleh, toliko časa nima nobe-
ne pravice protestirati proti barbarstvu v Belgiji
ali v Mehiki, niti proti grozodejstvu Kurdiv ali
Turkov v Perziji! —

Kaj nas uči krvavi masaker v Ludlowu?

Delavska vojna, ki je pred enim letom div-
jala v Coloradu, je bila izgubljena za premogarje
— izgubljena kljub temu, da jih oborožena sila
črnih baronov ni užugala. Premogarji so se zane-
sli — kakor večkrat — na lepe obljube oficijelne
diplomacije; tolažili so jih s kongresnimi in z raz-
nimi drugimi preiskavami, a vse te preiskave so še
danes samo v zapisniku — ostale so pri bluffu,
kakor so bile od konca do kraja — sam bluff.
Premogarji so sklenili premirje in Wilsonova ka-
valerija jih je držala v pesteh toliko časa, dokler
ni vsega mogočnega gospod Glad upognil njihovih
tilnikov, česar niso mogli storiti kruti miličarji
in ostali Rockefellerjevi banditi. Ni bil poraz v
bitki, temveč lažni mir po zmagonosni bitki, ki
jim je odjedel končno zmago.

Coloradska vojna, ki je sledila masakru v
Ludlowu, nas torej uči, da se delavci ne sme za-
nesti na nikogar kakor edino nase in na svojo or-
ganizacijo — najmanj se pa sme zaneesti na svoje
tirane in na tiste, ki služijo v prvi vrsti tiranom
in ki zagovarjajo današnji tiranski sistem. Drugič
nas pa uči, da ne more delavstvo pričakovati zma-
ge, dokler je v enem kraju boj, v drugem pa in-
diferentnost in mlačnost napram boju, ali dokler
se pešice delavcev tepe in bori, ogromna večina
njihovih tovarišev jih pa gleda od strani, ne zme-
neča se za boj. Ako hočemo zmagati, moramo
vsi v boj in povsod.

To si naj zapiše v možgane sleherni delavec,
ko se danes ob prvi obletnici spominja ludlow-
skih mučnikov.

Čimprej se bo vsak delavec v Ameriki zave-
del svojega razreda in svoje razredne moči, čim-
prej bo organiziran politično in industrijno, tem-
prej homo lahko reki:

Slava vašemu spominu, mučeniki, vsaj niste
umrli zastonj!

Nad grobom žrtev.

Užugana je bila zver v človeku,
in temni kot pozabnosti zagnana.
V poletu silnem duh razpel je krila,
da bi otresel prah nižin nečistih
in dvignil svoje mučeniško plemo
v višave luči in sveteljših ciljev.

Ugnana je — ubita ne zverina.
V skrovišču svojem se reži sovražno
in ščeperi v neumrjočem besu,
pripravljena, da plane s silnim skokom
iz tesne ječe in z zamahom šape
porazi smrtno svojega krotileca.

Iz temne sužnosti je koprnela
v jasnejših dneh življenje črna vojska,
ki v mračnih globočinah se bojuje
z zavrtnimi sovražniki požemlja
in rije, koplje in na dan prinaša
zaklade davnih, sivih tisočletij.

A zver prežeha, ki črti višave,
je zatulila in planila kyšku
in siloma potrgala verige.
Odmev rjovenja se je v gluhi noči
valil bobneče od skalovja v gorah
čez breg in reber in zamrl v dolini.

Zaplapolal je ogenj na planjavi
in steber rdeč je švignil proti nebu.
Domovja skromna je pogoltnil plamen.
zverina je napenjala nozdrvi,
vdihavala z naslodo dim smrdljivi
in duhala krvi vonjavo ostro.

Po razyalinah bede je skakala
pijana zver, tuleča grozno zmago.
Ustrašena človečnost je bežala.
Vsi svetli cilji so za hip zbledeli,
vse žive nade v strahu so zamrle.
V obupu vztrepetalo je stremljenje.

Kam gre človeštvo? Kod se vije steza?
Zakaj je kopnenje šlo iz luže
v čistejši zrak, v višavo iz nižine?
Zakaj je človek sleklet zverski kožuh,
zakaj sprejel od Prometeja ogenj
nebeški, ki ga Zevsu je ugrabil?

Ustavi solnce! Zmudi pota zvezdam!
Oj kje si, velikan, da Rimsko cesto
premešaš in milijone solne mogočnih
pomečeš kakor žoge iz njih tirov?
Kje, da porušiš zakone svetovja
in red vesoljnosti preobrneš v kaos?

Mi gremo kakor zemlja okrog solnea
in kakor solnea s svojimi planeti
po poti, ki od večnega začetka
zaznamovana je nespremenljivo.
Nobena sila zakona ne skruši,
nobena moč nam ciljev ne razdene.

Pred vnebohodom Golgata je bila
in mnogo je postaj na križi poti;
ob cesti Adamovega plemena
so vsepovsod grobovi mučnikov
in Ariman preži na vseh ovinkih,
da Ormuzda zavratno bi zalotil.

A mi, sinovi Solnea, gremo dalje.
Za sabo puščamo preteklost sivo,
v bodočnost zroči, kjer blešče se cilji.
In duh razpenja zopet svoja krila ...
Renči še zver, a njena moč pojema.
S krvjo človeško se je zastrupila.

Krvavo seme.

Kadar pride čas, skala semena.
Mnogo je posetega v gredicah zemlje,
če je rodovitna prst, požene vse.

Oj, sejavei čudni! Vi po vrtu,
s strojno puško preoranem, pognojenem
z ljudskim mesom, ste poseli kri.

V večni hiši matere Prirode
ne izgine prah, ne izgubi se kaplja.
V njej je shranjen vsak ubežni vzdih.

Vsaka kal ima tu svojo dobo.
Vse iz tal požene, kar ste posejali.
Tudi kri prelita pojde v evet.

Bliža se pomlad in pride leto;
nihče kolovrata časov ne ustavi,
pride ura, pride žetve dan!

Na grobovih rdeče bo evetelo;
rdeča groza vam bo v dušah vztrepetala,
rdeča vzplapolala bo prostost.

GOSPODIN FRANJO.

ROMAN—SPIŠAL PODLIMBARSKI.

Vilar je začutil, kakor že večkrat po dovršenem visokošolskem učenju, da nekaj pogrška, da njegovo življenje ni prav uravnan, da mu nedostajajo družice in srečanih otroških obrazov. Ta občutek je priplaval na površje, priplaval z morja misli in poglavlja vse drugo nazaj v morje nezvestnosti: skrhal se je za hip narodna misel, propadel čut usmiljenja, otemnel je celo nagon in ambicija do neumornega dela, kadar je začel sanjati o rodbinski sreči. Plavale so te sanje vrhu morja, vse je svetlelo v njih, obetale so obilo sadja za vso dobo do konca dni. Oklepal se je te sanj, dokler mu niso ušle v vrzeli zamotnega duševnega delovanja. Tako se mu je zgodilo mnogokrat, a tisti večer ga želje po rodbinski sreči niso zapustile. Nalezl se jih je bil pri Hrenovih.

Ko se je povrnil gospodar in precej za njim njegova soproga brez Miške, se jima je prijazno nasmejal. Spoznal je, da s temi srečnimi ljudmi ni treba govoriti o politiki; ti so se uklerili kraj korita, za nobeno ceno ga ne zapuste; bob bi metal v steno, kdor bi jih spravljajl proč, in pregrešil bi se tisti, ki bi jim kalil mir. Z meniškim klativitevom Jovico bo govoril o politiki, v grabežljivega Bierkopfa in v varlico Samojla se bo zaganjal, poštenjaka Hrena bo pustil na miru.

"Resnično ti povem, prijatelj, da ti zavidam v tvoji rodbinski sreči," je povzel Vilar.

"Pa se i ti oženi, boš že videl," je govoril malomarno Hren, trpajoč pipo. "Hočeš li pipo, France?"

"Hvala! Z gospejnim dovoljenjem si našgem svaščico."

Gospodinja je postavila na mizo pepelnjak. "Baš slabo se mi ne godi," je pravil Hren, ko je bil prisedel, "v volni se pa tudi ne valjam. Otrok bo preveč. Trije so že tu in številka četrta —" Pridurnil je oko in se namuznil proti ženi. Ta ga je opazila z brisalko, potem pa še okrcala s primernimi besedami.

Vilar je dolgo ostal pri Hrenovih, a ni se dolgočasil. Udobno je sedel na zofi, smehljajoč se je poslušal zakonsko dvojico, ki se je nadalje prerekala, da bi zabavala njega, gosta, prerekala tako, da je iz vsake nagajive besede vrela topla ljubezen.

V sobi se je začelo mračiti. Gospodinja je vstala, da prižge luč. Tudi Vilar je vstal ter pogledal na uro. "Reči moram, da je zelo prijetno pri vas. V kazini med uniformami mi ne bo tako. Pa človek mora."

"Le še pridite, gospod inženir, ako vam ugaja pri nas," je rekla gospa.

"France, vsak dan si nam mil in drag. Ne pozabi nas!" je rekel Hren.

Vilar se je poslovil. Zakonska sta ga spremlila do vrtna ograja.

11.

Gredoč v kazinsko dvorano, je premišljeval o zakonski sreči, kakršno je videl pri Hrenovih. "To bi bilo kaj drugega, ko bi na človeka pod Konj-planino gledale takšne mehke, svetle in umne Minkine oči! Pozabil bi na vse sitnosti, na Bierkopfa in na paznika. In otroci bi morali biti, ko me moje srce tako zelo vleče k njim. Oženiti se bo treba, France! Tako je govoril sam v sebi. Ni mu ugajalo, da se nočej v kazini ni nahajala nobena dama. Bil je moški večer, dame so bile izključene, ker so moški hoteli vsak teden enkrat biti sami, da svobodno lahko govore in — kvantajo.

Ko ga je brigadir zagledal pri vratih, ga je poklical k sebi. "Nekaj bi vas poprosil, gospod inženir," je govoril general in mu ponudil stol kraj sebe. "V pravem času ste prišli v naš kraj. Rad bi imel čez Jalo trden most na Golo Brdo. Že dva so mi postavili moji pionirji, pa oba je vzel vrag, oziroma odnesla voda. Tako je, ako se mojster-skaza loti dela, ki se ga ni učil. Škoda denarja. Da vam na kratko povem: pisal sem v Sarajevo, da mi nakažejo denarja, gotovo bodo ugodili. Ko se to zgodi, dam napeljav lesa in kamenja, potem začnem graditi. Vas pa prosim, da sodelujete pri tej stvari. Gospod načelnik je bil tako prijazen in mi je vas dal na razpolago za to obšekoristno delo. Kaj ne?" General je prenesel svoje medle oči od Vilarja na pl. Pesterja, ki je pazno poslušal in leno kimal.

"Gospod inženir, to je častni posel, ki vas čaka," je rekel načelnik. "Ker visoka vojaška oblast želi vašega sodelovanja, sem precej obljubil. Menim, da ne bo na kvar našemu poslovanju pri delavski koloniji, ako tudi mesec ali dva ostanete v mestu. Tiste administrativne poste oddaste za ta čas gozdarju Bierkopfu."

"O, čumurpaša je pošten in detaven človek, on vse sam opravi," je z mehkozvonečim glasom rekel mlad nadporočnik, ki je sedel pri tisti mizi generalu nasproti. Njegove prijetne oči so se izzivalno uprle na Vilarja. Ker se ta ni spomnil, da bi bil že kdaj videl tega nadporočnika, je hitro vstal, pomolil desnico čez mizo in se predstavil. Oni se je urno odzval ter se imenoval: "Pl. Merks, brigadni adjutant. Me zelo veseli!" Potem je sladko pristavil: "Tu so takšne čudne razmere, da moramo vojaki in civilisti delati z roko v roko."

"Posebne razmere, izjemno stanje," je potrdil general. "Menim, da delo ne bo trajalo tako dolgo: temelja za most bosta kmalu postavljena in to je glavna stvar: vse drugo zmašijo pionirji sami. Tu v Bosni mora biti človek vse: zidar, tesar, učitelj in ne vem, kaj še vse."

"Profos," je maliciozno pristavil načelnik.

"Tudi to," je potrdil general, nekoliko izbegan, zakaj načelnik mu je z ono besedo očital, da se vse preveč bavi z zdravstvenimi razmerami v jetnišnici, ki je bila za vojake in civiliste pod eno streho. Obrnil se je zopet k Vilarju: "Sicer se mi pa zdi, da vam bo prijetneje bivati v mestu nego zunaj v gozdni puščavi."

"Prijatelj sem prirode, zato puščobe v gozdu ne poznam. Posebno v tem času ne, gospod general."

"Kaj ne, kakšna bujna vegetacija, prav tropišna."

"Saj je lahko, ko je dežela tako oblagodarjena z vodo. Vse kaj drugega nego kamenita Heregovina," je izpopolnil generala njegov adjutant.

"Kadar začnemo z mostom, vam pravočasno sporočim. Ali vam je prav?"

"Prav, gospod general." Ljubil je gozd, samoto, a rad bo tem visokim ljudem pokazal, kaj ume, da ni samo številni vrabec.

Poleg generala je sedel star polkovnik s plešo do tilnika, njemu nasproti pa stotnik Hvalibogovski. Prvi je obrnjen h generalu udano gledal na njegovi ustnici; kazalo se je, da skromno pričakuje časa, ko pride tudi on do besede; drugi je, pod pazduhama zataknenih rok, nagubančen in skrčen na mizo. V generalovi navzočnosti je bil vselej zamišljen in nem kakor turški hadžija, kadar premišljuje o svoji poti v Meko.

Pl. Pester je začel govoriti, kakšen blagoslov so za deželo mostovi in dobre ceste, kako se dvigajo mesta. General se je hitro vnel za blagoslov cest, mostov in železnic, ker se po njih voje kolone lahko pomikajo naprej, glede mest pa je omenil, da si dosedaj še noben Bošnjak ni postavil v mestu nove hiše, podirajo in zidajo le tuje, ki so se polastili večje trgovine.

"Treba bo, da se kaj stori za mase ljudstva, da se gradijo šole, se dvigne živinoreja, poljedelstvo, domača obrt ter omeji izseljevanje. Z davčnim vijakom ne pritegnemo ljudstvo nase. Sovražji nas, ogiblje se nas in naših prireditelj."

Vilar je kimal, ker visoka oseba se je izražala skoraj tako kakor agitator Jovica.

Načelnik je topo strmel v mizo, ker ni mu bila po godu kritika, ki je merila proti vladajočemu sistemu, v katerem se je sam izvrstno počutil. Sploh ni mogel slišati besede "tuje", od osebe, ki sama ni bila doma v Bosni, pa že celo ne. Zdela se mu je oskrnitev njegovega visokega poklica. Vedel je, da tiči v generalu nekaj antisemita in da razumeva pod tuje priseljene žide, ki so vzeli v Bosni trgovino v roke in postavljajo hiše, vedel je, da general sovraži posebno one židovske tuje, ki so se vtihotapili v bosenske urade in se tam paševsko vedejo. Ker mu je bilo pa tudi znano, da so v generala nekaj z Dunaja podregnili in se že pripravljajo na dostojen odhod v zaslužni pokoj, ga ni mnogo uvaževal in se je večasi osmelil k ugovoru. "Najprej je treba ljudstvo navaditi našega reda, da spoštuje naše pravice, da razume naše intencije," je rekel.

General se je lahko posmejal in tega smehljaja se je navzelo troje lic: pl. Merks, polkovnik in Hvalibogovski. "Naše intencije morajo biti takšne, da bo imelo domače ljudstvo kaj prida od njih. Po mojih nazorih bi se moralo 15 ali 20 let po zasedbi na kakršensibodi način oceniti ljudsko blagostanje. Namreč dognati bi se moralo, koliko ima dežela več živine, več denarja v denarnih zavodih, žive li domači ljudje bolje nego prej, se li požlahtnjuje človeško pleme, koliko se več pridelava. Nam, ki smo se sem priselili, se godi tu prav dobro, dočim blagostanje domačinov pada. Kaj pomagajo po mestih lepe ulice, nove zgradbe, šetališča in igrališča, če pa narod sam ničesar nima od tega."

Pl. Merks je komaj vidno pritrdil z glavo, dasi je bil popolnoma nasprotnih nazorov.

"Dovolite, gospod general, moje mnenje je pa to, da moramo poprej dvigniti mesta, in iz mest se bo kultura širila tudi na kmete," je povzel načelnik.

"Ako dočakamo. Sicer pa mestna kultura ni za kmete. Ni vse za vse."

Žal, da treba trmastemu narodu vsiljevati to, kar mu je koristno."

General se je uprl z rokama ob bok ter se nagnil na stran, bodisi da je markiral kakšno notranjo bolezen, bodisi, da se je hotel oddaljiti od nepriljubljenega načelnika. Vselej mu je bilo žal, kadar je v njegovi navzočnosti začel v pogovoru na politično polje, ker je imel tega zoprnika na sumu, da vohuni in ovaja v Sarajevo in je kriv, da na Dunaju niso zadovoljni z njim in mu očitajo zavožene razmere v tuzlanskem okraju.

Tedaj je prišel v dvorano Bajić. Preden je šel k svoji mizi, kjer sta sedela Mik in Buzduga, se je globoko priklonil generalu in načelniku. Generala je vprašal Vilarja, kdaj se je sprijateljil z Bajićem. Ko je bil vse zvedel, je rekel: "Bajić je spoštovanja vreden človek, zlata duša, kavalir brez hibe in bojznji, značaj iz kovine." Obmolnil je, segel po vinu in si nalil. Za hip je pomislil, kako bi se povzdignil komisarja in s tem ponižal načelnika, ki je ves pozoren s kazalecem grebel drobtine po mizi ter jih spravljajl na kupček. General je nadaljeval: "Škoda zanj, da je zapustil vojaško kariero. Takšen odkrit, brezmadežen človek, ki lahko vsakemu naravnost pogleda v oči —" Odpil je in pritrdil z glavo, bodisi temu, kar je povedal, bodisi dobroti vina.

"Poštenjak je in priden," je povzel načelnik z glasom, ki se mu je malone zadušil v grlu. "Prokujem mu lepo bodočnost v bosenski službi." Pogledal je daleč tja po dvorani v nasprotni kot, kjer je visela stenska ura. — Dal Bog, da bi ta

nadležni človek že kmalu zapustil kazinsko družbo! — si je mislil.

Generalu se je zdel mladi inženir simpatičen, zato je rad govoril z njim. Začel je o razmerah pod Konj-planino, kakšne dobičke dela vlada v gozdih, povedal je, kam gre les, vprašal, koliko je zdaj delavev. Omenil je tudi visoke dnine, ki jih dobivajo drvarji. Vilarju se je zdelo prilično povedati, da so drvarji s hrano nezadovoljni in kako se mu je posrečilo znižati njeno ceno. General ga je pohvalil, toda objavil je svoj strah pred socializmom. Rekel je, da je dandanes vsa človeška delavnost prepojena z individualnim in kolektivnim egoizmom, da vsi naši prepri in boji izvirajo iz sebičnosti in kako se treba pobrinjiti, da se te neznosne razmere rešijo v vsestransko zadovoljnost. Ljudstvo — tako je razlagal — ima le malo prida od vsega tega, kar ustvarja silno razvita produkcija, vsa bogastva se stekajo v roke posameznih bogatinov, ki edini imajo sredstva za udobno življenje in za nabavo vseh teh mnogovrstnih razkošnih, a nepotrebnih predmetov, ki jih izdeluje obrt, dočim delavskim vrstam večasi nedostajajo najpotrebnejših živil. Bogastvo pritiska na revne sloje, ki se pri tem še neznansko množijo, pod pritiskom se rodi odpor proletariata, se rodi agitacija proti sedanjim uredbam in razmeram, kakor gobe po dežju rastejo bojevitve organizacije socializma, katerih skrajnji program je anarhizem, ki se zaganja ob temelje državnega in družabnega ustroja, čemur se zopet konservativcem protivi na vseh črtah.

Pri teh izvajanjih je pl. Merks neprestano in udano kimal z glavo; gledal je na svoj fini nožič, ki ga je vrtel v rokah, a večasi se je za hip prav otroški milobno zazrl v generalove vodene oči.

"Ta socialni boj — je zaključil general — je nevarnejši nego vsi politični in narodnostni boji skupaj, ker ima svoj izvir v želodecu." Pri teh besedah se je govornik stresel, kakor da ga je nekaj pičilo v notranjosti. Položil je roko na trebuh in vzdihnil. Potem se je ozrl po omizju in namignil polkovnemu zdravniku Rapsu, tistemu, ki je hodil v han ob Spreči pokušat Samojlova živila. Raps je precej prihitel in se sklonil k brigadirjevi glavi. Začel se je med njima ta-jen šepet, iz katerega ni bilo nič slišati nego par medicinskih besed.

General je bil dobra duša poštenih nazorov. Domačinov ni preziral, a nemirneže in hajduke je pestil z neizprosno strogostjo in pravičnostjo.

Staremu polkovniku, ki je nadomeščal brigadirja, kadar je bil ta odsoten ali bolan, se je zdelo umestno, nadaljevati pogovor v započeti smeri. "Da —" je povzel z močnim glasom, "naj rečejo vsi ti kvaritelji države, kar hočejo, eno je jasno kakor beli dan in stoji kakor pribito: dokler bo vojska močna, dobro urejena, preskrbljena z vsem, kar treba, se nam ni treba bati prevrata na slabše, ne v političnem ne v socialnem oziru."

"V tvojem taboru je Avstrija! — je zapel naš največji pesnik očetu Radeckemu," je podaril adjutant, ki se je rad izražal pesniški.

"To je deloma istina," je prisiljeno rekel Vilar. "Vendar pa je treba gledati tudi na ono ljudstvo, ki z delom vzdržuje državo in vojsko, ki se sama ne more. Obubožano ljudstvo teže skrbi za vojaške potreščine nego bogato."

"Saj ljudstvo ni ubožno," je oživel stotnik Hvalibogovski, "ne v Avstriji, pa tudi v Bosni ne. Le pogledimo Bošnjake, kadar plešejo kolo! Koliko nosijo njih ženske zlatega denarja na fesu, na vratu in na prsih! In v Avstriji potipajte mlado kmetko ali delavsko žensko za jopo, za krilo, pretipajte blago njene obleke in precej uvidite, zakaj se jih ne drži denar. Ljudje žive sedaj bogato, razkošno, široko in potratno. Odtod pride revščina, ako se res nahaja kje. Gospoda moja, služec v naših alpskih deželah, sem spoznal, koliko zapravijo tam ob nedeljah po nepotrebnem denarja za zabave, s katerih neso pozno v jutru krvave glave domov. Jaz bi že začel njih razposajenost —"

"Z lončnimi klobuki — a?" je s sarkazmom vprašal načelnik.

"V Avstriji lahko še nosijo takozvana vojaška bremena," je menil pl. Merks, avtomatski gibaje misli polno glavo.

"Kakšna bremena so pa to — moj Bog!" je zavpil polkovnik in udaril ob mizo. "Vse, kar skopi davkoplačevalce odšteje za vojaške potreščine, gre nazaj k skopemu davkoplačevalcu, ves denar mu damo nazaj, ker ne jemo suhga. Vojaštvo je — kako bi rekel — potrebni pospeševalec hitrega denarnega prometa. Kaj pa bi nastalo, ko bi se res izvršilo razoroženje, po katerem vpijejo nerazodni ljudje? Kam naj pa damo nad dvajset tisoč aktivnih častnikov in kam naj spravijo skrbni starši toliko nadobudnih sinov, ko bi ne bilo tega odтока?"

Vilar je z nasmehom v očeh gledal v polkovnika in s tem razodel, da se ne strinja z njegovo logiko.

"E-e — morali bi ta stan ustvariti, ko bi že ne bil ustvarjen," je zaresno privrgel pl. Merks in se samozavestno vzravnal na stolu. Trdil je, da je vojaštvo lijak, skozi katerega se lije kultura v narode.

Vilar je ostrmel ob tej trditvi. In utemeljeval je nasprotno mnenje, namreč da širijo vojaki in delavci, ki se vračajo iz Amerike in Pruske, samo potratnost, razuzdanost in spolne bolezni med poljedelsko ljudstvo, ki je živelo še pred petdesetimi leti kolikortoliko v patriarhalnih razmerah.

"O, to je že preveč, gospod inženir!" se je razburil polkovnik. "Vi imate prav izprevernje ne in zavite nazore o stvarih — oprostite! Iz stanu, kjer hodi človek razcapan in skoraj vedno lačen, naj se trosi potratnost v ljudstvo? Prav nasprotno je res: vojak prinese domov smisel za red, varčnost in čistoto. Takšne vojaštvo neprijazne nazore razširja socialno-demokratska stranka."

"Dovolite, gospod polkovnik — sam sem rezervni častnik, torej nisem sovražnik vojaštva. Kot mislec človek se poglabljam v vse nazore: v vojaške, delavske, duhovniške. V vsakem sem našel drobce resnice. Odločnih predsodkov nimam o nobenem, ker se tako najlaže ognem zmoti. Le kar se tiče mojih delavcev, stojim zaradi njih hrane na njih strani in jim hočem pomagati."

"Jasno je, da prodirajo nevarne socialne ideje že tudi v vojsko," je rekel Hvalibogovski. "Država bo morala računati s tem."

"Vse vun iz vojske, kar se ne strinja z našimi nazori," je pristavil pl. Merks in sukajoč si svetle brčice, je zadeklamiral: "Wer's nicht edel und nobel treibt, lieber weit von dem Handwerk bleib."

Vilar se je posmejal. "Tako je zapisal pesnik Schiller. Toda vse ni za vse. Naj pa poizkusi katerikoli poveljnik po hodnikih vojašnice razobesiti tablice z omisi Schillerjevimi besedami — kaj stavim, da mu uideva v eni uri dve tretjini polka domov!"

"To je pa res. Hahaha!" se je zakrohotal polkovnik, ker presedala mu je adjutantova učnost sploh, posebno pa še pesniška, in dobro se mu je zdelo, če ga je kdo zavrnil.

Pl. Merks je osato pogledal na Vilarja. Gospodje bi bili prišli morda do kakšnih resnih nasprotij, no takrat je bil končal general svoje posvetovanje s polkovnim zdravnikom. Vstal je ter podal polkovniku roko v znamenje, da odhaja. Vilarja je odlikoval s tem, da mu je odhajaje položil roko na ramo, rekoč: "Pri tem ostane!" — na kar je inženir globoko naklonil glavo. Po dvorani je završelo. Ob premikanju in škripanju stolov je vsa družba vstala. Vilar se je priklonil možem, s katerimi je bil besedičil; vleklo ga je k Bajićevi mizi.

"Ta inženir nam s svojimi nevarnimi nazori še pobuni delavce na Konj-planini," je rekel načelnik, ki mu je odleglo po odhodu sitnega generala.

"Mlada kri, ki ne premisli, kaj govori," je pristavil polkovnik.

V dvorani so stale ob stranskih stenah lične s šahovnicami opremljene ali z zelenimi prtiči prevlečene mizice. Tja je sedla večina gospodov in se zatopila v šah ali v karte. Tisti moški večer se je slabo obnesel; zaradi neznosne sopen je izostalo običajno petje več ali manj umazanih kupletov. Vilar in Bajić se se nista udeležila iger. Ob enajstih sta zapustila kazino.

Zunaj je stala temna, še vroča noč. Težki oblaki so se bili kakor testo razlezli po nebu. Prijatelja sta korakala po kazinskem vrtu na cesto mimo bujnih zelenih pletenin, ki jih je bil majnik vzbudil in južl s paro dodelal. Onkraj ceste je stala na tratini turška še razsvetljena hiša.

"Spremi me do one hiše, da boš vedel, kje stanujem," je rekel Bajić ter odprl vrata, vdela na v zeleno ograjo. "Tu je stala prej grda esena ograja; pred dvema letoma sem jo podrl in na njeno mesto sem zasadil krivenčasto grmičje, ki je zdaj prepleteno z bohotnim plotnim slukom."

"Ta dom je tvoja last?" je vprašal Vilar, ko sta stala pred hišo.

"Moja last," je potrdil Bajić, iskaje hišnega ključa po žepih.

"To si okupiral?"

"Pošteno plačal," je odgovoril Bajić z izrazom sarkazma na licu, ki ga pa Vilar v temi ni mogel videti. "To je begov dvor, pošteno kupljen. Beg ni mogel strpeti Švabov, pa je prodal in se izselil. Nam je moral po ceni prodati, ker domačini ne marajo ničesar kupiti. Dobil sem carsko tapijo nanj. Kaj pa misliš, da se tu dobivajo hiše kar zastonj! Le poizkusi!"

"Hvala — ne bom. Bosenski domačin ne postane, okupirati in anektirati ne maram ničesar."

"I zakaj pa ne, gospod inženir?" se je odzval zdajci iz pritičnega okna nežen glas, ki se je mehko dotaknil Vilarjevega čuvstva. Presenečen je stopil k oknu.

"Dober večer, gospica Katica, vi še ne spite, vi še oprezujete, kaj govore ponočnjaki krog vaših oglov?"

Pomolila mu je roko in pogrelo ga je, ker zdelo se mu je, da ga ta mehka, topla roka siloma vleče k sebi. "Gori je strašanska vročina, zato se hladim tukaj. Zakaj se nas pa ogibate, gospod inženir? Že štirinajst dni ste v našem kraju, pa vas še ni bilo v naši hiši. Niti se danes niste potrudili, da bi prišli vprašat, kako smo potovali zadnjič iz Samojlovega hana nazaj."

"Ne sitnari, Katica" jo je rahlo ustavil svak.

Vilar se je čutil zadetega. Po eni strani se mu je zdelo smešno, da si ljudje prostovoljno nadevajo okove etikete, ker tiste prisiljene posete je smatral za neke vrste sužnjost, po drugi strani ga vabi ta dražestna in vesela deklica v nočni, nezadostno zapeti bluzi v hišo ter ga s svojo roko vleče k sebi. "Oprostite, gospica — dosle sem bil v službi toliko zaposlen, da sem moral pozabiti na nekatere dolžnosti privatnega značaja —" je govoril v zmedenosti.

"O, saj vem, služba je vedno glavna reč, mi ženske pa naj ostanemo lepo v kotu kot privatna stvar —"

"To ne, gospica, to ne," je hitel ter tresel dekličino žametasto roko. "Vživeti pa se vendar moram v svoje delo, preden se z brano mislijo lotim drugih stvari —"

"Nas privatnih revie."

— Drzna je, podjetna in vedno pripravljena na odboj — si je mislil Vilar. "Jutri dopoldne vas posetim, gospica. Najprej moram ogledati kraj ob Jali, kjer naj po generalovi želji postavi most. Ne vem še, kje je tisto mesto, a orientirati se hočem —"

"Vi boste postavljali tisti ponesrečeni most čez Jalo? Torej se preselite v Tuzlo?"

—(Nadaljevanje.)—

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko

Ustanovljeno 16. januarja 1892

Bol. Pod. Društvo

Inkorporirano 24. februarja 1908 v državi Kansas

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MRATIN OBERŽAN, Box 72, E. Mineral, Kans.
Podpreds.: JOHN GORSEK, Box 179, Radley, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245, Mulberry, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 207 Rdley, Kans.
MARTIN KOČMAN, Box 482, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR

JOSIP SVATO, R. 4, Woodward, Iowa.
FRANK STUCIN, Box 226, Jenny Lind, Ark.
MATIJA ŠETINA, Box 23, Franklin, Kans.

Pomožni odbor:

FRANK SELAK, Box 27, Frontenac, Kans.
JOHN MIKLAČ, Box 227, Frontenac, Kans.

Prejemna pristojbina od 16. do 45 leta znaša \$1.50.

Vsi dopisi se naj blagovolijo pošiljati, ki tajnika vse denarne pošiljke pa gl. blagajniku

BOJTE SE LIGAŠEV!

In silno je bilo pisanje tiste dni po naših slovenskih listih proti socializmu vsega sveta. Pokopali so Internacionalno, razkosali Kristana, in opisovali socializem tako, da bi bilo največje gorje za človeštvo, ako bi bilo živelo v socialistični družbi. Ustanovili so Slov. ligo, da z njo osvobodijo slovenski narod izpod avstrijskega jarma. Ker pa so menda slovenski socialisti na krmilu avstrijske državne ladje, so s to bojno ligo šli v boj — proti Jugoslovanski Socialistični Zvezi. In pričelo se je zmerjanje na vseh koncih in krajih.

Nobeno podtikanje in nobeno sumničanje ni bilo prepadlo in preumazano, da bi se ga ne posluževala uredništva raznih ligaških listov, in za njimi so drveli čez drn in strn razni "Ahasverji, Loncarji, "Prostoslav Treznoglavci, "Naročniki, "Ligaši, "Katolički itd. itd. Čudna imena so to, čudna. Nekoč so imeli naši Slovenci vseeno malo lepša imena, kakor Pavel, Jurij, Damjan, Gregor in tako naprej, in vsak je imel še lep priimek zraven; ali danes je to drugače. Danes rabijo tako čudna imena, da jih je dobiti v nobenih prilikah in niso zapisana v nobenih knjigah. In drugo čudo; oni so socialisti in oznanjajo nov socialistični nauk. Oni govorijo v verzih, in njihovi članki se tiskajo z debelimi črnimi črkami. In slovenskemu delavstvu tu v Ameriki pripovedujejo, da je izkoriščano do mozga, izkorišča jih pa — "Proletarec", Kristan in vsa J. S. Z. Da, razkrinkani ležimo pred Vami, o Ahasverji in Treznoglavci! Bodi nam milostljiv, o Gospod! Mi smo vedno učili, da je delavstvo izkoriščano od kapitalizma, da mu pomagata monarhizem in klerikalizem, in da ti trije skupno tlačijo mase proletariata. To, da, bili smo v zmoti, kajti ako ligaši tako trdijo, mora že biti res. Bog nam greh odpusti!

Tretje čudo: Slovenski socialisti žive v palačah in od avstrijske vlade dobivajo po cele vlakne samih pristnih lepih kron; pred Proletarčevim uradom je baje kar nastalno s samimi papirnati kronami. Srečni socialisti! In ti sodrugi si upajo še trditi, da ni cesar njih prijatelj, da je avstrijska vlada razpuščala socialno demokratična društva in shode, obtoževala ter zapirala posamezne članke stranke, pošiljala nanje vojaštvo in policijo itd., medtem ko s današnji ligaši še prepevali Cesarstvo pesem in Domovje moja Avstrija, ter je Glas Naroda nekaj let nazaj imel sliko avstrijskega cesarja na prvi strani, posvetil njegovi osebi cel članek in vzklikal: "Tudi mi se pridružimo avstrijskim narodom..." To je bilo takrat, ko je bil ta cesar še dober človek in mu je to ligaško glasilo še izrekalo v ime naših ameriških Slovencev spoštovanje in vdanost. In e. in k. uradniki po ameriških konzulatih so bili še njihovi prijatelji.

Vse to in še marsikaj drugega bi lahko povedali naši sodrugi, toda ligaši nam zapirajo sapo, kajti oni so iznašli, da vse sedaj v vojnem času na naših stenah slike avstrijskega in nemškega cesarja, turškega sultana ter ne-

znatljivega papeža. Na Miklavža, ki se bori za svobodo slovenskih narodov, pa smo pozabili popolnoma. Nadalje pravijo, da so socialisti pozabili zabraniti krvavo klanje v Evropi, in sedaj že vsak ligaški dopisnik trdi, da bi ga bilo lahko, samo ako bi bili hoteli. In če oni to tako za gotovo vedo, potem seveda bi se to že lahko zgodilo, saj imajo socialisti večino v vseh parlamentih evropskih držav, in najbrže so tudi kralji, cesarji, škofje ter milijonarji člani socialistične stranke. Slovenski deželni in državni poslanci so menda tudi vsi socialisti demokratje; potemtakem bi tako močna organizacija že lahko zabranila vojno. Toda, ne kamnajte nas, saj pravite, da je ta vojna za osvoboditev narodov, torej je bila potrebna.

Pred vrati centralnega ligaškega glasila pa je pričel izhajati nov slovenski list, ki piše škofinsko za c. k. Avstrijo. Ta list je preplavljen vse slovenske naselbine, da je premije nabiralec naročnikov, imenuje ligaše izdajalce domovine in kar je glavno, pozivlja Glas Naroda na boj; toda edini dnevnik molči, ravno tako ostala njihova glasila. Je pač križ. Pri tem novem listu so službeni bivši Sakserjevi šribarji, in takile šribarji, ako se jih kaj reče, radi izblebatajo kakšno reč; saj so nekaj že govorili od nekakšnih štiri dolarjih dobička pri vsakih sto kronah, in še groze, da bodo že še kaj povedali. Torej so kronce vendarle nekaj koristnega tudi za Glas Naroda, četudi takole mimo grede namigava, da so le za socialiste.

Slovenska liga je torej bojna organizacija — proti socializmu med ameriški Slovenci; in kot taki ji poskušajo dati značaj, da se oni kot pravi socialisti bore proti nam kot nepravim socialistom, ki smo potepali načela socializma, in nas predstavljajo kot bando pijavk in izkoriščevalcev, medtem ko so oni izpopolnjeni angeli v človeških podobah. Zavedno slovensko delavstvo se pa ni, razven par malih izjem, vjelo v nastavljen mu past, in gre naprej po poti strankinega programa. Odprto izraža svoja mnenja, in v dopisih se podpisujejo delavci s svojimi praviimi imeni.

Ni zabavljanja in potikanja iz naših vrst, in ne poslužujemo se sramotjenja in drugega takega ligaškega orožja proti njim. Argumenti in dokazi so naše orožje; toda oni se ne marajo vojskovati z nami na ta način, temveč rabijo podležja in gnusnejša sredstva. Kljub temu ne bodo razdrli naših vrst; njih boj proti socializmu pa pojde mimo kakor že na stotine družin, ki so jih vojevali drugačni možje, v vse drugačnih razmerah.

Socializem pa je šel, in pojde vedno naprej — tudi med Slovenci — do cilja!

Frank Zajc.

Če je narod več kakor posameznik, je človeštvo logično več kakor narod. Mednarodnost je torej višja od narodnosti.

Socialno vprašanje gre pred vsakim drugim; kajti vsi problemi človeštva so odvisni od organizacije njegove družbe.

Stranka

VABILO IN POZIV.

Chicago, Ill.

Jugoslov. soc. klub št. 1. v Chicago je sklenil, da skliče bližnji čas

Javen shod za debato
in povabi nanj glavjarje, besednike in ščitonošce Slovenske Lige. Prostor in čas objavimo, čim bo dvorana zagotovljena. Da pa se morejo gospodje nasprotniki čim temeljiteje pripraviti, obelodanjamo že sedaj to predbežno naznanilo. Dnevni red shoda bo:

Jugoslavija, socializem in liga.
Po neskončnem pisanju po slovenskih narodnjaških listih sicer in težko uganiti, kaj pomeni ta dnevni red. Ali da bodo gospodje nasprotniki popotoma na jasnem, izjavljamo:

Mi trdimo, da je socializem in njegovo gibanje popolnoma sposobno, da zagotovi jugoslovanskim plemenom tiste politične pridobitve, ki so v danih razmerah sploh mogoče, da nima liga za združenje Jugoslovancov in za razrahljanje njihovih okovov nobenih sredstev, ki jih ne bi imel socializem sam, pač pa ji manjkajo sredstva, katera ima socializem; mi trdimo, da se sedanja vojna ne vodi za osvoboditev narodov, ampak da je monarhično-komercialno-imperialistična in da velja to za entento ravno tako kakor za alianco; mi trdimo, da je združenje Jugoslovancov koristno, ker lahko odstrani nekatere nacionalistične boje, ki ovirajo socialni razvoj, da je pa slepilo, če se obeta jugoslovanskemu ljudstvu, da bo v Jugoslaviji svoboda. Mi trdimo, da je svoboda narodov mogoča le v mednarodnosti in v uresničenju socialističnega sistema.

Mi trdimo, da je zlagan tisti nauk, ki pridiga, da vladata na Avstro Ogrskem nemški in madžarski narod; nasprotno trdimo, da ne vlada tam noben narod, temveč internacionalna kamarila, vladno zakonolomstvo, fevdalno veleposestvo in deloma razvijajoči se industrialno-komercialni kapitalizem, kar pa se tiče narodnosti, pomagajo Slovani prav tako kakor Nemci, Madžari in Romani zatirati narode.

Mi trdimo nadalje, da nima liga do današnjega dneva nobenega jasnega programa, ampak da resolucije, ki jih je na eni strani sklenila, na drugi odobrila, pobi jajo druga drugo; ravno tako je z izjavami, ki jih objavljajo njeni vodilni člani po listih. Iz tega izvajamo, da taka liga ne more biti sposobna za doseganje ciljev, o katerih trdi, da jih zasleduje.

Socialistični klub št. 1.

zagotavlja gospodom nasprotnikom, ki se udeležijo debate, svobodo govora in bo tudi skrbel za red na shodu, kakor ga je vzdrževal še vselej, kadar je priredil shod.

Odbor za prireditve shoda.

Springfield, Ill.

VABILO NA VESELICO.

katero priredi Jugoslov. Soc. klub št. 67. v soboto prvega maja v sodr. Jontesa dvorani, 1123 E Washington St., Springfield, Ill. Uljudno vabimo vsa cenjena društva v Springfield in okolici, — rojake in rojakinje — da se naše veselice polnoštevilno udeležijo, in nam tudi s tem pomagajo lepše praznovati naš delavski praznik — Prvi Maj.

Začetek točno ob dveh popoldne. Vstopnina za moške 25 centov, ženske v spremstvu vstopnine proste. Za dobro postrežbo poskrbi odbor.

Obenem se naznanja cenjenemu slov. občinstvu, da prirede skupni springfieldski klubi — slovenski, poljski, litvinski, nemški in angleški — veliko slavnost na dan 2. maja v Arion dvorani. Začetek ob dveh popoldan. Na programu: Par dobrih govornikov, potem pa prosta zabava in ples. Vstopnina kakor pri naši veselici. — Torej na svidenje 1. in 2. maja.

Fr. Bregar.

Nokomis, Ill.

Za praznovanje prvega maja v Nokomis, Ill. je bil določen sledeči

Sporod:

1. Ob 9. 15 popoldne: Zbiranje sodrugov pred City hallo.

2. Ob 9. 38 popoldne: Sprejem sodrugov iz Witta in bližnjih krajev.

3. Sprevod na Nokomis.

4. Shod v Holmes Opera house. Govorita sodruga Adolph Germer v angleškem in Jože Zavertnik v nemškem jeziku o pomenu prvega majnika.

5. Odmor do 2.08 popoldne.

6. Ob 2.08: Odhod z vlakom na Witt.

7. Sprevod na Wittu.

8. Shod v halli. Govore sodrug J. Zavertnik o pomenu prvega maja v slovenskem jeziku.

9. 6.00 Veselica.

Soc. pozdravi!

John Mekinda, tajnik.

VABILO.

Milwaukee, Wis.

Jugosl. udruženje št. 9. priredi v nedeljo, 2. maja 1915. v South Side Turn Halli, National Ave. med 2. in 3. ave.

majsko veselico

s koncertom, plesom in predstavo. Igrala se bo enodejanska žalostna igra

Mladi junak

iz ruske revolucije ob času rusko-japonske vojne. Vrši se v Moskvi. Začetek veselice ob 2. popoldne začetek predstave ob 8. zvečer.

Vstopnice v preprodaji 10c, pri blagajni 25c za moške, 15c za ženske.

Govoril bo sodrug Oscar Ameringer o pomenu prvega maja.

Za vsakovrstno udobnost skrbi zabavni odbor.

Pittsburgh, Pa.

V nedeljo, dne 11. aprila smo pokopali sodruga Franka Trovata, stanujočega na 5106 Natrona Alley.

Rajnega je pobilo v Homwood Car Barnu dne 7. aprila tako nesrečno, da je drugi dan v bolnišnici umrl.

Rajni sodrug je žrtev pomankljivih varstvenih naprav v delavnici. Star je bil 32 let in zapušča žalujočo ženo z 2letnim otrokom. Bil je aktivni sodrug kluba 131 in član več podpornih društev. Bil je splošno priljubljen med rojaki. Lahka mu zemljica.

Socialistični klub 131.

Canonsburg, Pa.

Naznanjam sodrugom od kluba št. 118 v Canonsburgu in okolici, da priredi naš klub veselico dne

PRVEGA MAJA

v dvorani društva "Postojnska Jama". Del dobička je namenjen za štrajkarje v spodnjem Ohio.

Spomlad je tu, treba je, da se tudi ni malo zdramimo, posebno sedaj, ko nas sovražniki napadajo od vseh strani.

Obenem vabim na sejo, katera se vrši dne 9. maja. Na dnevnem redu je nekaj važnih zadev. Zatorej pridite vsi, tudi tisti, ki ne morete plačati članarine.

Paul Posega, tajnik.

VABILO.

Carona, Kans.

Jugoslovanska socialistična klub št. 82 in 31 sklicujeta

javen ljudski shod

za proslavo delavskega praznika na dan 1. maja ob 10. popoldne v dvorani Fr. Zupančiča, Carona. Za dobre govornike poskrbi odbor.

Delavci! Prvi majnik je naš praznik in zato je naša dolžnost, da se vsi udeležimo tega shoda.

Odbor.

Franklin, Kans.

Sodrugom in rojakom v Crawford in Cherokee County naj služijo sledeče na znanje:

Po sklepu socialistične konference v Ringu, Kans., na kateri so bili zastopani vsi jugoslovanski socialistični klubi iz teh okrajev in katere so se udeležili tudi zastopniki S. N. P. J., se praznuje delavski praznik

1. maj

skupno po socialistični stranki in S. N. P. J. s skupno zastavo.

Za proslavo je bil določen sledeči

spored:

Ob 8. popoldne se zbore sodrugi in bratje v navadni dvorani na Franklin, Kans.

Ob 9. popoldne

manifestacijski ohod

z godbo po Franklin, Kans., ki je preračunjen približno do 10. dop.

Ob 12. popoldne bo slavnostno

zbiranje,

na katerem razlože govorniki v raznih jezikih pomen delavskega praznika in delavski boj proti glavnemu sovražniku človeštva, kapitalizmu. Predsednik govornikov

niške tribune sodr. Joe Bratko-kowiteh.

Po končanem zborovanju bo prosta zabava, na kateri bo igrala domača godba.

Vsem socialističnim klubom v okrajih Crawford in Cherokee in vsem društvom S. N. P. J., spadajočim pod skupno zastavo kliče:

Na svidenje 1. maja!

Slava mednarodnemu delavskemu prazniku!

Živelo socialistično, mednarodno organizirano delavstvo!

Odbor.

VABILO.

Red Lodge, Mont.

Jugoslovanski socialistični klub št. 73 v Red Lodge, Mont., priredi v proslavo prvega maja

ZABAVO

v soboto dne 1. maja v finski delavski dvorani (Workers Hall).

Na programu je ples in šaljiva igra "Ne kliči vraga".

Vstopnina znaša samo na predstavo 25 centov za osebo; vsa vstopnina pa znaša za moške 75c. Ženske so na plesu proste vstopnine.

Začetek točno ob 8. zvečer.

Na obilno udeležbo vabi

ODBOR.

PROTEST.

Franklin, Kans.

Konferenci odbor Jugoslov. Soc. Zveze za Crawford in Cherokee County, je sporazumno sklenil sklicati

javen ljudski protestni shod

dne 9. maja od 2—3. popoldan v Franklin, Kans. Namen shoda je sledeči: Neka liga napada nesramno vse, kar rne trobi v njen rog. V dnevniku "Glas Naroda" stoji nekeje pod odborom Slovenske lige "Kristan — razkosan" in dalje "Oholost in puhlost rudečega carja." Glas Naroda, list brez načela, skoraj najbolj umazani slovenski list v Združenih državah, je priobčil ta nesramni napad in je mislil, da s tem napada samo Kristana; v resnici pa je to napad na vso mednarodno soc. stranko. Dobro reklamo ste pričeli, gospodje, za socializem! Hvala Vam. Vi se sploh brezuspešno zaganjate v Kristana, kajti za njim je dobro organizirana in izkušena masa, ki je po svojem lastnem prepričanju in izkušnji stopila na stališče razredno organiziranega delavstva. Vam, gospodje pri nekaterih slovenskih časopisih, bi sploh za Vašo izobrazbo vsaj za kakšno leto ne škodovala kramp in lopata, ali pa v plavžih smrdljivi plini in naporu dela; inorda, ako bi se tam izvežbali, bi potem bili še le koristni slovenskemu narodu ali vsej človeški družbi v obče. Svoječasnno se je dnevnik zaganjal v S. N. P. J., češ, da jo socialisti vladajo itd. Kakšen uspeh je dosegel, je vsakemu znano, kdor zasleduje gibanje S. N. P. J.; pogorel je pri podporni organizaciji docela. In kako bo še le pogorel pri mednarodno organiziranem delavstvu v soc. stranki, to bo pokazala prihodnost.

Apeliramo tudi na vse Jugoslovanske socialistične klube, da protestirajo proti takim podlim napadom od strani lige in nekaterih listov. Vsak Slovenec, organiziran v soc. stranki, naj protestira zoper infamne napade na mednarodni socializem. Na protestni shod, ki se vrši dne 9. maja v Franklin, Kans., se vljudno vabijo tudi vsi prijatelji lige, ker bo vsak imel pristo besedo in od strani socialistov se vam ni treba bati nikakega napada. Odgovarjalo se bo s stvarno kritiko.

Pričakujemo obilno udeležbo dne 9. maja od 2—3. popoldan v Franklin, Kans.

Za Jugoslov. soc. Zvezo v Crawford in Cherokee County

Konferenci odbor.

PROŠNJA.

Glencoe, O.

Cenjeni sodrugi in čitatelji Proletarca!

Menda je ni slovenske naselbine v Ameriki, da bi bila vsled štrajka tako močno prizadeta kakor ravno Glencoe, O.

Meseca septembra 1912. je bil končan štrajk, ki je trajal dve leti in dva meseca, ker je premočarska družba v premogokopu Delora odustila od dela tri zaupnike in paznika pri tehtnici. Potem se je vedno slabo delalo in vsak čas so bili kakšni zadržki.

Jaz sem prizanesljiv človek. Ampak tudi jaz sem se že naveličal. In zato povem Vam in vsem tistim, ki imajo enake muhe: Čim mi pridete le še enkrat s takimi brezobraznimi, iz trte izvitimi podtikanji, Vam garantiram, da Vas jaz, ki sem sicer devet deset let sestavljen iz samega odpuščanja in usmiljenja, brez trohice usmiljenja požene pred sodišče. Kajti tako infamno obrekovanje ne zasluži niti za cent usmiljenja.

Etbin Kristan.

Enkrat je zgorela ventilacija, da mesec dni nismo delali; tudi zaradi povodnji je bilo delo zadržano, ko niso mogli priti železniški vozovi.

Nismo si še zacelili ran in prišel je drugi štrajk, ki traja čez leto dni in se še nič ne ve, kdaj bo končan. Enajst slovenskih družin, med katerimi imajo nekatere veliko otrok in trinajst samec, se obračamo do dobrih sre, da bi nam pomagali v tem kritičnem položaju.

Hudo je prositi, a še hujše je stradati in gledati stradajoče otroke. Od uniže dobivamo po tri dolarje tedenske podpore; to pa ne zadostuje, zlasti ker moramo plačevati asessment, ker smo večinoma člani S. N. P. J. št. 54 in J. S. Z. Kluba št. 2.

Vemo, da so sodrugi in čitatelji Proletarca večinoma člani S. N. P. J. in da so že tam darovali za štrajkarje v vzhodnem Ohio. Vemo, da se povsod slabo dela, da gre delavcu trda za denar, da si mora od ust odtrgati, ako kaj daruje za štrajkarje. Ali v našem hudem položaju nam ne ostane nič drugega kakor prositi za pomoč.

Ako bo štrajk končan, ne bomo pozabili na svoje sodruge in prijatelje. Kadar bomo zopet delali, bo vsaka prošnja štrajkarjev od nas uslišana.

Darovi naj se pošiljajo na naslov podpisanega, ki bo skrbel, da se najpravičnejše razdele.

S soc. pozdravom.

Ignac Žlemberger,

tajnik Soc. kluba št. 2.

Glencoe, Ohio, box 2.

NA NASLOV "AHASVER IZ POD KRNA."

Vi ste v "Glasu Svobode," št. 31. z dne 16. aprila objavili dopis, v katerem pišete:

"Če pa že hočeš biti na vsak način komu za oskrbnika, Ti svetujem, da se obrneš v prvi vrsti na svoje sodruge-grajščeake a la Kristan, dr. Tuma in Kopač. Ti možje Ti lahko dajo dela čez glavo z upravo svojega imetja, da ne boš imel več niti časa, da bi se v "Glasilu" ali "Proletarcu" zalaval v me. — Večno "izkoriščani" sodrug Kristan ima v Ljubljani vilo, ki stane 40,000 kron. Mož jih je zaslužil v "potu svojega obraza" s štrajki v Vevčah, na Jesenicah, na Savi in v Idriji, kjer se je vozil v kočijah v družbi ravnateljev kapitalistov in popival po restavrantih žnjimi na račun delavcev."

Vi, gospod Ahasver, kdorkoli ste, se nesramno lažete. Ker govorite v tem članku o "Kristanu, ki je prišel v Ameriko, da bi živel od delavskih žuljev" in ker gre Vaš in Vaših tovarišev ligašev boj sploh proti meni, je jasno, da mislite tudi o citiranem odstavku mene.

Zatorej konstatiram: Nesramna laž je, da imam jaz v Ljubljani ali pa kjerkoli vilo, ki stane 40,000 kron ali pa kolikorkoli. Res pa je, da služim organiziranemu delavstvu čez dvajset let in sem še danes kar se imetja tiče, uboga para, ki imam ravno toliko, kolikor si od dne do dne zaslužim s svojim delom. Če je moje delo vredno moje plače, tega pa ne boste sodili Vi, prvi ne, ker vam ni mar ni, drugič pa, ker ste duševno preubogi, da bi ga razumeli.

Nesramna laž je, da sem se ob času štrajkov ali pa sploh vozil v kočijah v družbi kapitalistov ali njih ravnateljev; enako nesramna laž je, da sem z njimi popival.

Koliko ima dr. Tuma, ne vem; da nima palače v Gorici, vem; prav tako tudi vem, da si ni pridobil premoženja v stranki, kjer pa je pač doprinal žrtve.

Vem, da je nesramna laž, da ima Kopač v Trstu tri gradove. Res pa je, da nima v Trstu ne sploh kje na zemlji niti raztrgane bajte.

Jaz sem prizanesljiv človek. Ampak tudi jaz sem se že naveličal. In zato povem Vam in vsem tistim, ki imajo enake muhe: Čim mi pridete le še enkrat s takimi brezobraznimi, iz trte izvitimi podtikanji, Vam garantiram, da Vas jaz, ki sem sicer devet deset let sestavljen iz samega odpuščanja in usmiljenja, brez trohice usmiljenja požene pred sodišče. Kajti tako infamno obrekovanje ne zasluži niti za cent usmiljenja.

Prvi majnik se bliža, naš praznik. Ne bomo vam na tem mestu na široko razlagali, kaj da pomeni. Pravi socialist ve, da je to delavski praznik, dan.

DELAVSKE SOLIDARNOSTI,

tega visokega ideala, ki se mora predvsem uresničiti, da more delavstvo zmagati in se osvoboditi.

Vsak sodrug ve, da je prvi majnik zanj najvažnejši praznik, ker ga ni določila nobena cerkev in nobena krona, temveč

DELAVSKA VOLJA.

Oficielni svet ne priznava prvega majnika in ga nima v svojih koledarjih. Kajti v naši družbi ni ljudstvo za to, da bi samo kaj sklepalo o svoji usodi in celo vidno izražalo svoje hotenje. "Od zgoraj" se mu predpisuje njegovo življenje, "od zgoraj" se mu dajejo tudi simboli, od zgoraj se mu določ

Kako se bojujejo.

Zdi se, da prihajajo naši ljudje nazaj iz tiste ek-stazije bojevitosti, v kateri za-puščajo človeka vsaka razsodnost in ga goni le slepa, z vsakim ko-rakom blaznosti se približujejo straš. Le tako je mogoče raz-umeti, da so v svojem boju poza-bili ne le na vsako dostojnost, na vso resničnost, ampak da gube tudi vso pamet.

Vsi nepristranski čitatelji nam bodo priznali, da smo v svojih polemikah o ligi in njenih namih vedno navajali argumente. In teh je bilo precejšnje število. Kdor bi se hotel pošteno bojevati za ligo, bi se moral baviti z našimi argumenti in gledati, da jih stvarno izpodbije. Namesto tega se je celo krdelo zbesnelih patrio-tardarjev zagnalo v osebe in v so-cialistično stranko oziroma v Ju-goslovansko socialistično zvezo zopet ne z argumenti, ampak s sumničjem in očitanjem najpod-lejše vrste. Da s tem za svojo stvar ničesar ne dokažejo, je jas-no; kajti če bi bili socialisti sa-mi tolovaji, ne bi bilo s tem niti najmanj dokazano, da je liga do-bra. Ali to nas ne briga mnogo. Nam ta kanibalski način boja, ka-teremu odpirajo nasprotniški listi svoja predala po vsej dolžini in ši-rini, le potrjuje, da gospod res ne gre za stvar, ampak da bi le — seveda, če bi mogli — radi razd-ri socialistično organizacijo.

To je pa brezupno početje, kajti socializem je v naših sodržnih pre-več utrjen, da bi ga moglo surovo zmerjanje in podlo natočevanje izruvati. Ali zato vendar ne smejo gospodje misliti, da bomo mirno nastavliali hrbet za njihovo zabavo.

Pričakovali smo boj z umnim o-rožjem; in nič se ne bi pritoževali, če bi padla v razburjenosti kakš-na ostrejša beseda. Saj nismo mehkužci in ne lezemo mami pod predpasnik, če zapiha malo sever-nejši veter. Na mairski kakšen na-pad smo molčali, tudi če je že pre-gal meje dostojnosti. Zakaj če bi bil boj le v glavnem prišel v tire stvarnosti, bi ga bili pozdrav-ljali kot bistričla pojmov.

Toda nič. Vzemi svetilko, vzemi drobnogled, vzemi žarkomet — tu ne najdeš stvarnosti. Od reso-lucije, ki so jo sklenili, da bi pred-stavljala program, pa do njihovih člankov je vse tako pusto in praz-no, da se človeku kar smili. Vso manjkajočo konkretnost pa nado-mešajo s podlostmi, z blatenjem oseb, da, s sumničjem vse stranke.

V Glasu Naroda z dne 13. A. pri-se je zopet oglašil nek M. K., in uredništvo mu je, kakor se vi-di, z naslado dalo prostora za nje-gove nevalificirane infamije.

No, vsaka potrpežljivost ima svoje meje; naša je bila dovolj ve-lika. Gospodje naj sami sebi pri-pišajo posledice, ki jih sami pro-vozirajo.

Blagorodni M. K. se v dolgih vrstah bavi s sodrugom Etbinom Kristanom, katerega bi rad nasli-kal za puhlega gobezdača, neved-neža in lenuha. Ali to nas ne bo vznemirjalo. Toda M. K. se je drznil veliko več. Podlosti, ki jih je razlil po svojem članku kakor mast po špehovi, presegajo že vse meje. Mister M. K. se upa so-cialističnega sploh sumničiti vohunstva in iskarjstva. In "Glas Na-roda" tiska to.

Mi smo, še preden je bila Liga ustanovljena, ko so zahtevali po-dpise za pristop in napovedovali, da bodo prodajali znake, po kate-rih se bo spoznal vsak "pravi", namreč ligasti Slovence, svari-li pred takim početjem in upozarja-li na nevarnost, kateri se z takimi rečmi izpostavljajo rojaki, zlasti nedržavljanji, ki se mislijo še vrni-ti v Avstrijo.

Čudno je: Ligaši slikajo Avstri-jo kot črno pošast, ki je sposobna vsakega zločina zoper ljudstvo. Njihovi listi sami prinašajo vesti o bestialnih sodbah vojaških so-dišč. Mi sicer ne smatramo Av-strije za edino hudodelsko državo na svetu, vemo pa, da je v svojem maščevanju barbarično brezobzir-na in smo tudi z izvrnimi poročili obveščali svoje čitatelje, kako je od izbruha vojne divjala proti nedolžnemu prebivalstvu.

Avstrijske vislice, avstrijske krogle, avstrijska vojna sodišča so neustajna dejstva. V čim temnej-ših barvah jim naslikamo to raz-bojništvo, tem bolj bodo prikima-

vali. Toda čim izvajamo iz teh dejstev posledice in upozorimo, da bi se znala Avstrija znati tudi nad rojaki iz Amerike, če se vrnejo in jih ima zapisane v svojih črnih bukvah, čim izrečemo, kar je logično, po dosedanjih izkuš-njah potrjeno in kar je treba iz-reči, ker ne zna vsako presoditi posledice svojih dejanj, pa miga-jo, zatajujejo sami sebe in pojo, "da ni tako nevarno."

Ali ne — s svojo nelogičnostjo se ne zadovoljujejo. Nemara za-to, da bi zakrili protislovje, v ka-tero so zlezli in katerega ne mo-rejo rešiti, izstrele infamijo.

Dični M. K. je zapisal v Glasu Naroda:

"Oni, ki narodu nočejo poma-gati, vas strašijo z avstrijsko po-litico in žandarmerijo. Menda so si nekatere že popisali, da jih za denar prodajo Avstriji."

Gospod M. K., Vi ste zapisali podlo šuftarijo!

Gospodje od Glasa Naroda, Vi ste natisnili lopovsko infamijo!

V zadnjem odstavku svojega članka pravi M. K.:

"Nasprotniki Lige vas ne stra-šijo zato, ker vas hočejo varovati nesreče, ampak zato, ker hočejo, da bi se namesto slovenskemu na-rodu pomagalo njim samim, ali pa zato, ker dobivajo plačo od zu-naj."

In ljudje, ki se bojujejo s ta-kim kanibalskim orožjem, mislijo, da bodo ostali brez odgovornosti! Radovedni smo, kako velika bo njih korajža in samozavest, kadar bo treba dati dokaz!

Kakor so te insinacije brez-mejno gnusne, tako so pač tudi brez dna tepčaste. Kdor hoče za-vajati ljudi v nesrečo, jih ne upo-zarja nanjo. In kdor hoče Ligo prodajati Avstriji, pojde sam va-jo, kajti špijon mora biti tam, kjer se godi, kar hoče izvožniti. Ali so ti gospodje res tako brez-upno zabiti, pa smatrajo ame-riške Slovence za take neumneže, da ne bodo spoznali takih zaru-kanih lopovščin?

Trapaste so te podlosti zato, ker smo mi odločno vstajali proti Av-striji, ko sedanji radikaleci še ve-deli niso, ali naj se pomagajo čr-norumenemu ali trobojnu. Prvi je bil Proletarec, ki je z vsemi poli-tično zgodovinskimi utemeljitva-mi razkril zločin oficijelne Avstri-je. Prvi so bili socialisti, ki so na javnih shodih razkrinkovali njeno vlado in diplomacijo — seveda ne samo njeno, temveč vseh onih, ki so odgovorni za to klanje. V ti-stih časih je "Glas Naroda" še ta-korekto prošil za odpuščanje, da poroča tudi o avstrijskih porazih. In ne le Glas Naroda.

Kakšni čudni procesi se morajo vsrčiti v možganih teh ljudi, ki se upajo izza vsega tega socialiste dolžiti vohunstva v avstrijski službi!

Ali kdo bi pri teh gospodih i-skal logike, pameti, doslednosti, bojnega poštenja, dostojnosti? Kdor odpre oči, spozna, da je rra-dikalni gospodi "reševanje" slo-venskega naroda prav postranska, boj z zastrupljenimi puščicami pro-ti socializmu pa glavna reč.

Dokaz se najde prav lahko. V New Yorku je začel izhajati "Slovenski Narod," s katerim smo zadnjč seznanili svoje čita-telje. Ta list izhaja poleg Zotti-jevega "Narodnega lista" in že po tem bi vsakdo lahko spoznal ptiča. Ta list si je vzel avstrija-kantovstvo in habsburžanstvo za program. Ta list krsti ljudi za drugačnega prepričanja za izdajalce. Ta list dela z denarjem, ker dru-gače ne bi mogel dati celih hribo-va ur, draguljev, vsakovrstnih slik i. t. d. za premije. Ta list se vsiljuje po vseh naselbinah z bar-nunsko reklamo ter se vtihotap-lja skozi vse špranje.

To ne ženira ligašev. To razir-janje črnorumenega semena jim ne dela nobenih preglav. Ampak socialistom očitajo špijonstvo!

Boj za narodno misel? Boj za osamosvojitve?

Kaj še! Ruvanje, intrigranje zoper socializem, to je vse. In "narodnost" je trgovinski napis. Toda naj bo firma kakršnakoli; nobena ni tako lepa, da bi se sme-le pod njo brez kazni vršiti take infamije. Gospodje so si juho skuhal — naj gledajo, kako jo bo do snedli.

Tudi Bog oče je bil socialist. Raj, ki ga je ustvaril, je bil skup-na posest, ni pa bil kapitalističen.

SOCIALIZEM IN PROHIBICIJA.

Vsak pameten socialist je na-sprotnik pijančevanja. Veliko je socialistov, ki so popolni absti-nenti, to se pravi, da ne zavijajo nobene alkoholne pijače. V Evro-pi so organizacije abstinentov, ki agitirajo proti alkoholu, vzdržuje-jo abstinence liste, prireajo pre-davanja itd.

Vse to je tako razumljivo, da ne bi bilo treba nobene posebne raz-lage. Znanstveno je dognano, da je alkohol velik škodljivec, ki povzroča neštete bolezni, ovira zdravljenje iz drugih vzrokov na-stalih bolezni, slabi organizem in strupi zarod. Alkohol je tudi velik goljuf; on sugerira ljudem, da jih poživlja, ali v resnici dela to kar bič, ki šviga po konju; požene ga, kljub temu, da je žival že trudna, zato pa nastopi pozneje tem hušja reakcija.

Tudi takozvana zmerna pijača je pogostoma huda samoprevara. Človek misli, da je nekakšen jun-ak, ker "veliko prenese;" če je pet drugih že pod mizo, ga on še lahko žeha, ne da bi bil pijan. In dokler ni pijan — meni — mu ne škoduje. Celo za pijanost in za mačka misli marsikdo, da je to le začasna bolehnost, ki popolnoma mine, kadar je človek zopet tre-zen. To so same zmotne. Natančne mnogoštevilne, dolgotrajne in vse-stranske preiskave in sistematna opazovanja dokazujejo, da je al-kohol strup, ki vpliva škodljivo na razne organe; škoda, ki jo dela, se polagoma množi, in tudi če ne zadene vsakega pivea delirium tremens, grozna duševna bolezen, ki se zaključuje s strašno smrtjo, ostanejo posledice vendar v ob-stitih, v sreč, v jetrah, v možganih, sploh v človeškem organizmu. Do-gnano je, da učinkuje alkoholizem pogubno na seme in vsled tega tu-di na plod.

Če se bojuje socializem proti je-tiki in diferiji, ima enake razlo-ge, da se bojuje tudi proti alko-holizmu. Pa tudi če ne bi šlo za zdravje plemena, bi moral biti so-cializem takorekoč iz egoističnih vzrokov sovražen pijančevanju. Kajti socializem je nauk, zahteva spoznanja in premišljanja, in ne gre v vsako neumno glavo. Od al-kohola zastrupljeni možgani ne morejo globoko misliti, ne morejo soditi, ne morejo pravilno sklepa-ti. Pijance poslušajo govor in ga ne sliši, čita članek in ne ve, kaj je čital. Alkoholika ni mogoče pre-pričati z argumenti in dokazi.

Toda s prohibicijo, ki se uganja po Ameriki, nima socializem nič opraviti. Abstinence ne stoji v no-benem strankinem programu. Prohibicija ne vzgaja treznih ljudi, temveč hinavce. Velik del prebivalcev suhih držav plane po vsaki pijači, ako jo le more dose-či in pije v domačem kraju le za-to kakšno poharvano vodo, ker ne more dobiti viska. Iz temperen-nih okrajev se vozijo včas polne kare in celi vlaki v bližnja mokra mesta in zvečer se vračajo domu pijani, kakor ne bi bili nikdar, če bi mogli doma popiti kakšen ko-zarec piva za tisto, kar imenujejo potrebo.

Prepoved ni v takih rečeh nika-kršno vzgojevalno sredstvo. Kdor je prvi izmisli bajko o grehu v ra-ju, je dobro poznal človeško na-ravo, in veliko resnice obsega pre-govor, da je prepovedan sad sla-dak, tudi če je v resnici grenak in kisel obenem.

Treznost mora biti utemeljena v prepričanju in spoznanju. Za to pa je treba vzgoje, ne pa takega omejevanja osebnosti svobode, ki ravna z odraslimi ljudmi kakor z malimi otroci.

Alkoholizem ni edina škodljiva reč na svetu. Moderno življenje se je rešilo nekaterih nevarnosti, ki so obstojale prej, zato pa je po-možilo druge. Cestne železnice so tudi nevarne; zato ne bo prišlo pametnemu človeku na misel, da bi jih prepovedal, pač pa se bodo že otroci takdo vzgajali, da bodo znali hoditi po ulicah, po katerih vozijo električni vozovi in avto-mobili. Pri biljardiranju in kegla-nju se lahko ljudje stepe in poka-ljejo; strastni temperamentni store-to celo pri šahu lahko. Kam pa bi prišli, če bi se na svetu vse pre-povedalo, kar more zapeljati slabo vzgojene ali karakterno slabe lu-di v izkušnjo? In koliko bi bili vredni ljudje, ki se le zato ne bi prehladili, ker ne pridejo nikoli na veter?

Vzgoje nam je treba, da bo člo-vek poznal izkušnjo, pa se je ne bo bal, ker jo bo znal premagati. Tedaj bomo imeli krepak rod.

Pes liže roko, ki ga tepe.

POLITIČE NTALENT.

Pri zadnjih volitvah v Chicagu je marsikdo hotel napraviti kup-čijo, kajti volitve niso za mnogo ljudi nič drugega kakor prilika, da se doseže kakšen profit. Tako je hotel tudi neki Dagobert No-vak, ki igra v češki naselbini ve-liko vlogo kot lastnik tiskarne, načelnik Sokola, gledališki pod-jetnik in seveda patriot, imeti kaj od volitev, pa je ugibal, kaj bi se dalo pametnega narediti. Zdelo se mu je pač preumno, da bi ravno on s svojim kupčijskim talentom ostal na suhem, ko so imeli dru-gi svoje "zaslužke" že pod stre-ho. Oba češka dnevnika, "Denni Hlasatel" in "Svornost" n. pr. sta za primarne volitve na žive in mrtve priporočala Harrisona, Switterja pa obmetavala z gno-jem, da je smrdelo po vsem češ-kem Chicagu. Ko pa je bil Harri-son odpravljen, sta začela udarja-ti na veliki boben za — Switter-ja, ki se je v njihi kolonah čez noč izpremenil iz šovinističnega Nemca in fanatičnega katoličana v velikega prijatelja Čehov in prepričanega svobodomiseleca. Ob primarnih volitvah sta blatila Switterja za Harrisonov denar, za glavne volitve sta mu pela glo-rijo za Switterjev denar. "Sprav-vednost" jima je naštel tisoče-ke, ki sta jih dobila od enega in drugega in oba "narodna," "vla-steneeka" lista še danes ne bevs-kneta, s čimer molče priznavata, da sta se dala podkupiti najprej od enega kandidata, potem pa od drugega.

Pana Novaka je jezilo, da bi bil on slabši businessman, pa je po-gruntal svojo igro. Mahnil jo je k advokatu Kennerju, ki je kandi-diral za aldermana in mu je obljub-il, da izda letak, s katerim oma-že njegovega nasprotnika od nog do glave, če mu plača za to sto dolarjev.

Kerner je bil zadovoljen in mu je dal ček na sto dolarjev.

Pan Dagobert pa je bil prebri-san. Krenil je h Kernerjevemu na-sprotniku in mu obljubil, da us-tavi izdajo pamfleta, če dobi — stopetdeset dolarjev.

Kdo bi se dal blatiti, če more-to preprečiti? Kandidat je segel v žep in napisal ček.

Patriot Novak se je na tihem smejal obema. Misli si je: To sem naredil tako kakor židovski rabi iz Kolomeje, ki je delal čudeže; ko je videl fanta, ki je v soboto jedel gnjat, ga je prekel in zaklejal, da naj se zruši hiša in pokoplje njega in starše in vso familio pod raz-valinami; ko pa se je spomnil, da njso morda starši nič krivi, je prosil Boga, naj pusti hišo kakor stoji — in zgodil se je čudež: Hi-ša se ni podrla.

Toda čudež gospoda Novaka je šele prišel. Ko je minilo nekaj ča-sa, se je javil prvi kandidat v nje-govi tiskarni in vprašal, kaj je z letaki, da še niso izdani.

Mister Novak si je mislil: Vpra-šaj, dokler se ti ljubi! Čeka imam v žepu, kaj pa vse drugo mi mar? Glasno je pa odgovoril, da se je v tiskarni nekaj pokvarilo in zato še niso mogli biti izdani.

Toda gorje! Komaj je bila bese-da iz ust, pa je stal poleg njega — drugi kandidat. In s čekoma tu-di ni bilo nič, kajti banka je že imela nalog, da ne izplača denar-ja.

Komu pa bi moglo tudi priti na misel, da vzame kandidat tako reč z moralne strani in da pojde svo-jemu nasprotniku povedat, kaj se godi! Vsaj rodoljubni Novak si ni nikdar mislil kaj takega, ko so volitve vendar zato, da si dela de-nar, kdor si ga zna!

Kljub temu ostane pan Novak morda še velik patriot, kakor sta Hlasatel in Svornost rodoljubna, bolj rečeno rodoljubarska lista.

BIZNIS JE BIZNIS.

Nemški kapitalisti so nedvomo-veliki patriotje — kakor sploh kapitalisti.

Du Pont Powder Trust dela se-daj jako dobre kupčije s prodajo streliva, seveda zaveznikom, ker Angleži ne dovolijo, da bi se ta-ke reči vozile v Nemčijo, dokler morejo oni to zabraniti. Patrio-tični Nemei so zaradi tega zelo razburjeni. Pa nimajo prav. O-menjeni trust prodaja namreč strelivo za ubijanje nemških vo-jakov v interesu nemškega kapi-tala. Združene rensko-vestfalske smodnišnice so — česar patriotični nemeški listi v Ameriki najbrže niso vedeli — delničarke tega trusta.

Zoper srbečico, kraste, li-šaj, obločočnika, brsljans-ko zastrupljenje, srab, slani tok, prišč in luskinе — je izborno

SEVERA'S
MEDICATED SKIN SOAP

(Severovo Zdravilo milo).
Milo za vsakega člana v družini.
Cena 25 centov.

Severa's Skin Ointment

(Severovo Mazilo zoper kožne bolezni). Vzdražuje kožo zdravo in brez grdi ali bolečih opahkov.
Cena lončka je 50 centov.

SEVERA'S TAB-LAX.

Sladkorne odvajalo.
Prijetno in uspešno.
Za otroke in odrasle.
Cena 10 in 25 centov.

Vodeni opahak.

"Prosim objavite moje pismo in re-čite, da je Severovo Zdravilo super-kožno bolezen ozdravilo moje bolno nogo. Bila je dolgo časa otekla in vo-da je tekla iz opahka na njej, toda po nadevanju Valera mazila parkrat, je ozdravela. Nepriliko sem imel 10 let in tudi Evropski zdravniki mi niso mogli pomagati."

Mathias Kotas,
Box 53, Silverhill, Ala.

Vaš lekarnar ima naprodaj Severova pripravka. Zahtevajte Severova. Zavrnite nadomestitev. Ako jih ne morete dobiti, naročite jih od nas.

W.F. SEVERA CO.

CEDAR RAPIDS
IOWA

KADAR potrebujete društvene po-trebščine kot zastave, kape, re-galije, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO.,
2711 South Millard Avenue.
CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastoni. Vse delo garantirano.

Edini slovenski pogrebni

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET TEL. 1475 JOHNSTOWN, PA.

POZOR SLOVENSKI GOSTILNICA!

Tukaj se Vam nudi prilika, da si prihranite denar, ako kupite od tvrdke A. HORWAT. To pa radi tega, ker jaz ne plačujem dragih agentov ali "managerjev" in opravljam sam vse posle.

Moje trdka je prva in edina samostojna v Ameriki, ki importira iz Kranjskega: brinjec, tropinovec in ali-vovko. Pomnite, da so v resnici samo one pijače pristne, ki nosijo na steklenici napis: "IMPORTED". Tudi izde-ljem iz kranjskih zelišč Grenko Vino in Kranjski Gren-ec (Bitters), te vrste pijače so najbolj zdravilne, kolikor jih je bilo še kdaj na trgu. Prodajam samo na debelo. Pišite po cenik.

A. HORWAT, 600 N. Chicago, St., JOLIET, ILL.

Ali hočete celo svoje življenje žrtovati

svojim delodajalcem in jim kupiti bogastvo s svojimi žulji, da vas potem v slučaju bolezni in nesreče ter na stara leta prepuste svoji usodi in vas pošljejo s trebuhom za kruhom ker jim vsled starosti ne morete več koristiti.

LASTUJE FARMO! Kupite si kos dobre in rodovitne zemlje v zdravem prijaznem in ugodnem kraju.

Zemlja bode vaš najsvetelji prijatelj. Zemlja vam nosi naj-večje obresti. Zemlja bode redila vas in vašo družino. Zemlja vas bode postavila na noge ter vam pripomogla do samostojnosti. Zemlja vam bode dala bogatstvo, blagostanje, srečno, zadovoljno in neod-visno življenje. Zemlja in življenje na prosti naravi vas ohrani pri zdravju. Bodite samostojni ker imate priliko.

● Vprašanje je: kam se obrniti, kje kupiti da bodele dobili dobro zemljo na kateri vse to lahko dosežete. Veliko je prodajalcev in vsak hoče prodati pod raznovrstnimi blabljivimi pretvezami. Radi tega vam svetujemo, da se zaupno obrnete na rojaka A. Mantel-na ker on vam bode dal brezplačno in točno informacije, dober nasvet in resni-čen popis. Obrnite se osebno ali pa pismeno na rojaka

A. Mantel

133 W. Washington St., Room 1007. CHICAGO, ILL.

PRAVNA IN NOTARSKA PISARNA

207 HANOVER ST. MILWAUKEE, WIS.

prevzema v izvršitve vse avstro-ogrske sodniške in vojaške zadeve, zemljiške vknjižbe, kupne pogodbe, pooblastila, zadolžnice, pobornice, odstopna pisma, iz-jave in druge javne listine, notarsko in konzularno potrjene, potrebne zlasti v za-pušćinskih zadevah za iztirjavo dediščin ter za dvig sodnih in hranilnih depozitov. Iztirjevanje dolgov in drugih zahtevkov tu in v starem kraju.

VAŽNO! Množične izkušnje (v tem poslu sem približno že 20 let) in temeljito poznavanje zakonov mi omogoči pravilno in uspešno izvršitev vsake naro-čene zadeve. — Ne vsakdo, ki je "Notary Public", je v stanu te stvari napraviti, marveč le oni, ki ima za to potrebne zmožnosti in v solah pridobljeno znanje.

Oskrbujem tudi točne prevode iz raznih jezikov. Nadalje sestavljam in tiskam sam cirkularje, vabila in razne društvene potrebščine prav lično in po zmernih cenah; posebej pa opozarjam dramatično in pevsko društva na razmnožitev gle-diških iger in not v poljubnem številu s pomočjo multigrafu. Nasveti v pravnih zadevah brezplačno.

IVAN A. KAKER,

javni notar, b. sodni in konzularni uradnik.

TOŽEN MESTNI OČE.

St. Louis, Mo. — August H. Frederick, ki je bil pri zadnjih volitvah izvoljen za predsednika mestnega zastopstva, je obtožen zaradi goljufije. Štiri lastninske listine, ki so šle skozi Fredericko-ve roke, baje niso v redu, in če se pokaže, da je ta trditve upraviče-na, bi znašala svota, za katero je tožen, 40.000 dolarjev. Pri spo-nadnih primarnih volitvah je re-publiški mestni odbor oponi-ral njegovi nominaciji, priporočal ga je pa municipalna "liga vo-lilcev." Bil je puščen na svobo-di pod varščino 10.000 dolarjev.

McADOO IN WILLIAMS TO ŽENA.

Riggsova Nacionalna Banka je vložila tožbo proti državnemu tajniku zaklada McAdoo in pro-ti kontrolorju Williamsu zaradi zarote, češ da sta hotela z nezako-nitimi zahtevami pognati zavod v bankrot. Vlada je izjavila, da poda obtožencema v procesu vso mogočo pomoč.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA

PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: FRAN PAVLOVIČ, box 705, Conemaugh, Pa.
Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 3, box 50, West Newton, Pa.
Tajnik: ALOJZIJ BAYDEK, box 187, Conemaugh, Pa.
Pomožni tajnik: IVAN PROSTOR, box 120, Export, Pa.
Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Pomožni blagajnik: JOSIP MARINČIČ, 5409 St. Clair Ave., Cleveland, O.

ZAUPNIK:

ANDREJ VIDRIH, box 523, Conemaugh, Pa.

NADZORNIKI:

VILJEM SITTER, 1. nadzornik, Leck box 57, Conemaugh, Pa.
FRAN TOMAZIČ, 2. nadzornik, Gary, Ind., Toleston, Sta., box 73.
NIKOLAJ POVSJE, 3. nadz., 1 Craib st., Numrey Hill, N. S. Pittsburg, Pa.

POROTNIKI:

IVAN GORSEK, 1. porotnik, Box 195, Radley, Kansas.
JAKOB KOČJAN, 2. porotnik, 274 Lumen Street, Johnstown, Pa.
ALJOZIJ KARLINGER, 3. porotnik, Girard, Kansas, R. F. D. 4. box 86.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
GLAVNI URAD v hiši št. 46 Main Street, Conemaugh, Pa.

POMOŽNI ODBOR:

Spendal Ivan, Conemaugh, Pa., box 273.
Gačnik Ivan, 425 Coleman Ave., Johnstown, Pa.
Gabrenja Jakob, box 422, Conemaugh, Pa.
Bove Frank, R. F. D. 5, box 111, Johnstown, Pa.
Suhodolnik Ivan, box 781, South Fork, Pa.
Zoler Alojzij, box 514, Conemaugh, Pa.

PRIPRAVLJALNI ODBOR ZA ZDRUŠTEV SLOVENSKEH PODPORNH NAPREDNIH ORGANIZACIJ.

Predsednik: Viljem Sitar, box 57, Conemaugh, Pa., član S. D. P. Z.
Zavertnik Jožef, 2821 Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. N. P. J.
Martin Konda, 2656 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. S. P. Z.
Hrast Anton, P. O. New Duluth, Minn., član S. N. P. J.
Štefančič Martin, box 78, Franklin, Kans., član dr. sv. Barbare.
Frank J. Aleš, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill., član S. D. P. & P. D.
Goršek Ivan, box 211, West Mineral, Kans., član A. S. B. P. D.

Uradno Glasilo: PROLETAREC, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

Cenjena družba, oziroma njih uradniki, so uljudno proseni, pošiljati vse
topise in denar, naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj
se pošilja glasom pravil, edine potome Pošte; Express; ali Bančnih denarnih
kazanec, nikakor pa ne potome privatnih čekov.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kako
pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznaujo urad glavnega tajnika, da se v pri-
hodnje popravi.

Naša majska izdaja.

Se dva meseca imamo do prvega maja, ki je po svobodnem sklepu organiziranega zavednega proletariata delavski praznik. O pomenu tega praznika nam ni treba razpravljati na tem mestu. Delavstvo manifestira prvega maja predvsem svojo zrelost; s tem praznovanjem dokazuje, da se zaveda, kateremu razredu pripada; s svojo manifestacijo, ki se vrši po vsem svetu sočasno, potrjuje, da je delavstvo vseh dežel in vseh narodov ena in enotna velika armada, ki streli po popolni združitvi, da doseže v njej moč, ki je potrebna, da se reši iz kapitalističnega suženjstva.

Prvi majnik je dan delavskega edinstva. Kakor so delavci povsod izkoriščani in zatirani v kapitalističnem sistemu, tako morajo biti složni v obrambi in v boju, če hočejo streti sile izkoriščanja in zatiranja.

Prvi majnik je praznik boja, tistega boja, čigar cilj je resnična svoboda in enakost, boja, ki se vodi "z uma svetlim mečem."

Prvi majnik pa je tudi praznik miru, svetovnega mira, in mogočen protest proti vojni in militarizmu. Zato ima praznovanje prvega majnika letos poseben pomen. Nekoliko milijonov naših bratov in tovarišev leži v evropskih zakopih s puškami v rokah, za kanoni, močnarji in mitraljezi, na tuje povelje ubijajoči drug drugega. Več kakor milijon jih že leži pod zemljo, in še nekoliko milijonov jih leži po bolnišnicah. Za tuje interese, na tuj ukaz, sebi le na škodo, se koljejo tisti, ki so drug drugemu najbližji.

Vemo pa, da je tudi ta grozna, največje strahote z največjo blaznostjo in z najgrozovitejšo ironijo prepletajoča tragedija posledica tistega kapitalističnega sistema, ki ubija delavce vsak dan po jamah, plavžih, jeklnah, železnicaht itd. ter napolnjuje ves svet z reveži in pohabljenimi.

Le zmaga delavstva more ustvariti razmere, v katerih bo človeštvo uživalo mir.

Boju za tako zmago je posvečen praznik prvega majnika.

Tudi "Proletarec" hoče za ta praznik izpolniti svojo dolžnost. Kakor že zadnja leta izide "Proletarec" tudi za ta dan v povečani obliki. Če bodo naročila zadostna, bo tiskan

najmanje na 16 straneh.

Ta številka bo izdana dne 28. aprila, tako da jo bodo vse naselbine lahko imele 1. maja.

Uredništvo in upravnništvo se potrudita, da storita najboljše, kar bo mogoče. Prirejeno in izbrano bo gradivo, ki bo gotovo zadovoljilo vse čitatele in ki bo obenem najbolje služilo za propagando. List bo bogato ilustriran in poskrbljeno bo, da bo tudi s tem delom čitateljem najboljše ustrezno.

Če priti od nikoder. V premogetih rokah se obratuje prav malo. Rovov je bilo tukaj šest, ali ša polovica jih komaj dela po tri ali štiri dni na teden, tak da se ubogi rudar ob sedanjih draginjah komaj preživlja. Ljudje hodijo od rova do rova gledat, kje bi si mogli pridobiti boljši kosček kruha, ali večinoma je vse iskanje brez uspeha.

Med tukajšnjimi rojaki se je vnela dobra misel, da so se začeli brigati za državljanske pravice. Nekateri imajo že vložene prošnje za državljanstvo, drugi pa jemljejo prvi papir. Jaz priporočam tudi tistim, ki še niso storili tega, pa mislijo ostati v Ameriki, naj se pobrigajo. Škoda je odlasati tako koristno, oziroma potrebno reč, ker tudi v Ameriki nihče ne ve, kdaj lahko zagradi. Človek brez državljanstva pravice je kakor čolnar brez vesla ali lovec brez smodnika.

Že zaradi volilne pravice bi bilo potrebno, da postane vsak delavec državljan, kajti svoje razmere bomo dobi tedaj zboljšali, kadar bomo dobili zadosten vpliv na zakonodaje.

Še ena reč je med tukajšnjimi Slovenci, s katero se pri nas nihče ne strinja, namreč Slovenska Liga, ki je dannan v nekaterih slovenskih časopisih. Obžalovanja vredno je, da se je tudi Glas Svobode, ki hoče veljati za svobodomiseln list, podal v to zvezo s črnokutari. Kakor je videti, se res svet obrača.

Koliko časa bo še to vrvenje? Morda še leto dni, potem bo pa odloženo za kakšno leto kakor Slovensko Zavetišče.

Slovenci, poprimite se vendar druge misli in drugega dela, saj ga imamo tukaj, v novi domovini dovolj, če se hočemo otresti kapitalističnega jarma.

S socialističnim pozdravom
John Debelak.

Roundup, Mont.

Cenjeno uredništvo Proletarca!

Prosim, dovolite mi malo proštor, da se kot član U. M. W. of A. Local 2866 zahvalim sodrugu Franku Podboju, ker je tako previdno nastopil v zadevi naše premogarske organizacije. Popolno-

Česar pa ne moreta storiti upravnništvo in uredništvo sama, je agitacija za razpečevanje te slavnostne izdaje. To je naloga, ki jo morajo prevzeti in izvršiti naši sodrugi po naselbinah in od njih pričakujemo, da jo izvrše čim temeljiteje. Komur je boj za osvoboditev proletariata resna zadeva, bo gotovo storil, kar je v njegovih močeh, da se čimbolj razširi ta izdaja, ki bo prispevala razredni zavednosti in probuji našega delavstva.

Upravnništvo računa, da izide slavnostne številke Proletarca

najmanje 16.000 iztisov.

To se lahko doseže, ako se vsi sodrugi lotijo agitacije. In če se doseže, bo tudi nam mogoče napraviti tak list, da ga bodo vsi čitatelji veselili.

"Proletarec" bo prinesel izbrano čtivo in bo bogato ilustriran. Čtivo bo skozinsko agitatorno in lahko umljivo.

Odbor je za majniško izdajo določil znižane cene:

Posamezen iztis stane 5c			
10 iztisov	\$.45	200 iztisov	\$5.50
25 "	1.00	300 "	8.00
50 "	1.85	400 "	10.00
75 "	2.50	500 "	11.50
100 "	3.25	1000 "	19.00

Sodrugi! Imajte pred očmi, da je prvi majnik praznik, katerega si je delavstvo samo izvolilo in določilo, da torej ni nobenega cerkvenega in državnega praznika, ki bi mogel imeti enak pomen.

S to mislijo pojdite na delo in gotovo dosežete uspeh.

Izpolnite in izrežite ta kupon, ter ga nam pošljite!

Upravnistvu "PROLETARCA"

4008 W. 31st St.
CHICAGO, ILL.

Pošiljam dol. cent. za

..... iztisov majske številke
"Proletarca."

Pošljite na naslov:

Ime

Ulica

Mesto

Cenjeni dopisnik! Potem zopet modruje, če ima jugoslovanska soc. organizacija kakšen pomen. Opusti tako modrovanje, ker te lahko prime krč, če spoznaš, da si s svojimi idejami najmanj petdeset let za časom.

In zopet napadaš "Proletarca," češ, da se slovenski socialisti boje, da zanje ne bo odpadlo nekaj nikljev. Prijatelj! Delavci vemo, da "Proletarca" vzdržujemo z našim denarjem. Ali delavski denar vzdržuje tudi vse druge liste in cerkve. Razlike je toliko, da "Proletarec" prinaša delavcem luč, cerkve pa duševno temo. Pišeš tudi, da se je slovensko ljudstvo že navzelo svobodnega duha. Bravo prijatelj! Veseli me to priznanje, a z žalostjo konstatiram, da v tibi tiči še avstrijsko nazadnjaštvo. Čistim pa rojakoma Jagru in Blatniku, ker upam, da nista tako velika nasprotnika svobodnega govora in tisku.

Cenjeni prijatelj! Imenuješ me zdražbarja. Kdo je zdražbar, dokazuje najboljše dejstvo, da si napravil spor pri jugoslov. soc. klubu in društvu S. S. P. Z., ki je zdaj ob robu propada.

Dela se zdaj tukaj prav slabo. Čimdalje več delavcev je brez dela. Tudi jaz imam mnogo časa za čitanje in pisanje. Delavcem ne svetujem, da bi v tem kritičnem času sem hodili za delom, ker se dela ne dobi.

Končno še omenim, da se naj dopisnik v "N. V." podpiše vprilodnje s pravim imenom, ne pa Ironpin. Svetujem mu tudi, naj vpraša člane pri društvu "Sparta," šte. 61 in šte. 182 S. N. P. J. in šte. S. S. P. Z.; kako se obnašam, preden bo pisal, da sem zdražbar. Lahko je človeku zalučati psovko v obraz, ali navadno pade psovka na tistega, ki jo rabi. Tako cenjeni dopisnik! Ako ti pa ni kaj po volji, sem pa na razpolago, pa seveda brez psov. Joža Perusich.

Waukegan, Ill.

Cenjeno uredništvo! — Minila je kruta zima, ki je bila letos mnogo bolj občutljiva, kakor pa prejšnja. Da ni treba vprašati za vzrok, se samo o sebi razume, ker so jo občutili tudi mnogi, ki prebivajo v gorkih krajih. Občutili je niso zavoljo mraza, temveč radi tega, ker so tovarne malo obratovali in je bilo nemogoče kaj zaslužiti. Tudi v naši naselbini smo občutili letošnjo zimo.

Društvo "Slovenski Narodni Dom" ni zaspalo, kakor se je slišalo od strani, pač pa je bil odbor primoran odjenjati, ker so mu razmere dobro znane. Odbor bo sedaj gledal, da se nadomesti, kar je bilo zamujenega.

Dne 21. marca je imelo društvo svoj drugi občni zbor, na katerem je izvolilo nove odbornike v polpolnitev za leto 1915—16.

Postavilo je dobre moze, kar se mora priznati, da bodo delali v korist in napredek slovenske naselbine.

Nadalje je društvo "Slovenski Narodni Dom" sklenilo sklicati velik slovenski javen shod, v svrhu "Slov. Narod. Doma", v nedeljo dne 25. aprila v dvorano Matevža Slane, na 10. cesti North Chicago.

Apelira se na vse Slovence in Slovence v North Chicagi in Waukeganu, ravnotako tudi na vsa slovenska društva v naselbini brez ozira na stranke, da se shoda udeležijo. Na tem shodu bo vsakdo dobrodošel. Vpošteval se bo vsakdo, ki predloži kak koristnega in dobrega v korist slovenskega napredka in naselbine. Slišali in videli boste delovanje društvene odbora od ustanovitve društva do danes, kar je razvidno v letnem poročilu.

Vabljeni ste torej na ta velevažni shod vsi prijatelji slovenske naselbine in slov. naroda. Upamo, da se gotovo udeležite shoda vsi od prvega do zadnjega. Ne pozabite torej priti dne 25. aprila popoldan ob pol dveh v dvorano Matevža Slane.

Vsi z združenimi močmi za "Slov. Narodni Dom!"
Math Warshek, tajnik.

Washoe, Mont.

Cenjeno uredništvo Proletarca! Iz naše naselbine se redko kdaj kaj sliši. Tudi zdaj nimam kaj posebnega poročati. Kar se tiče dela, je prav za nič, ne le slabo. Vzrok je, da ima J. D. Rockefeller vse natančne informacije, koliko potrebuje delavni človek za svoje borno življenje.

Vabljeni ste torej na ta velevažni shod vsi prijatelji slovenske naselbine in slov. naroda. Upamo, da se gotovo udeležite shoda vsi od prvega do zadnjega. Ne pozabite torej priti dne 25. aprila popoldan ob pol dveh v dvorano Matevža Slane.

Vsi z združenimi močmi za "Slov. Narodni Dom!"
Math Warshek, tajnik.

Cenjeno uredništvo Proletarca! Iz naše naselbine se redko kdaj kaj sliši. Tudi zdaj nimam kaj posebnega poročati. Kar se tiče dela, je prav za nič, ne le slabo. Vzrok je, da ima J. D. Rockefeller vse natančne informacije, koliko potrebuje delavni človek za svoje borno življenje.

Vabljeni ste torej na ta velevažni shod vsi prijatelji slovenske naselbine in slov. naroda. Upamo, da se gotovo udeležite shoda vsi od prvega do zadnjega. Ne pozabite torej priti dne 25. aprila popoldan ob pol dveh v dvorano Matevža Slane.

Vsi z združenimi močmi za "Slov. Narodni Dom!"
Math Warshek, tajnik.

IZ NASELBIN.

Henryetta, Okla.

Cenjeno uredništvo Proletarca! Ker se malo kdaj čita kak dopis iz tukajšnjega okraja, sem se zopet namenil, da sporočim tukajšne razmere. Delamo v tej kampi 3—4 dni na teden, in še takrat se naredi komaj za najpotrebnejše, in za vsega delavstva praznik, to je prvi majnik, nam obetajo, da zapro rova za štiri mesece. Torej ta kompanija precej dobro skrbi za delavce, da se ne bodo preveč izmučili. Da se kdo ne prevzari: Proč od Henryette! Tudi v okoličih se slabo dela.

Kakor čitam v Proletarcu in Glasilu S. N. P. J., tako je tudi tukaj; vse povsod je slabo, brezposelnih se ne zmanjka nikjer v sedanjih razmerah.

Kakor čitam od dopisnikov zaradi slabe unije, bi bilo po mojem mnenju najboljšje, da bi se vsi di strikti od U. M. W. of A. združili v enega in bi bil samo en glavni urad za vso Ameriko. In zaradi kontrakta bi vse ljudstvo od organizacije šlo na štrajk ob enem in istem dnevu, pa ne tako kot danes, ko eni "šetitig" delajo, drugi "šetitig" štrajkajo. Na ta način nam ni mogoče nič pridobiti. Kapitalisti se nam le smejejo, ker vidijo, da se ne moremo zediniti. Kateri delajo, podpirajo štrajkarje, imajo visok asessment plačevati, kakor ravno tukaj plačujemo \$2.30 na mesec, in vse to podpiranje štrajkarjev ne pomaga nič; štrajkarji gredo s polnim porazom nazaj v staro sužnost.

Na primer v West Maryland, Pa., 1910 ne bom nikoli pozabil, kako so nas preganjali tisti deputiji v tistih šestnajstih mesecih. In kaj smo imeli potem? Suhe žepe, razdrapane čevlje in obleko, družega nič. Jaz še potem nisem tam dobil več dela, bil sem menda preslab človek po štrajku za tisto kompanijo. In kaj so glavni uradniki naredili za nas? Prav malo. Oni so se vozili okoli, mi smo pa lačni marširali v cestnem prahu 15—20 mil daleč in potem nazaj zopet tako; to je bilo vse naše plačilo.

Ako se pride do zedinjenja kakšen močan udarec bi bil to za kapitaliste! Vem, da bi od strahu mrzlico dobili. In kako bi neunijski delavci z veseljem šli na štrajk za unijo, ker bi bili sigurni, da jo

dobe. Rekli bi: Ako lastniki rorov precej ne ugođe našim zahtevam, saj je na milijone organiziranih delavcev, ki bi ustavili delo in nam pomogli pridobiti naše zahteve. Na primer večja družba ali kompanija nikoli ne propade, temveč le dobro napreduje, kakšna mala pa gre vsak čas lahko rakom zvižgat. In ravno tako je naša organizacija, bodi strokovna ali podporna; v veliki množini dobro napreduje in se lahko asessment primerno zniža, v majhni pa se le asessment večkrat poviša in kliče: delavce daj, daj, blagajna peša.

Tako združenje bi tudi socializmu postavilo močan steber, ki bi se ne dal omajati nikdar več.

Ker sem v tej kampi sam Slovenec med samimi Francozi in Belgijci, imamo tudi zadosti razgovora, seveda največ o organizaciji. Ker me vidijo čitati, me kaj radi vprašajo, kaj časniki pove; površno jim razložim, pa tudi prav radi poslušajo in pravijo: Tvoji listi so boljši od naših. Razložil sem jim, kako se naše ljudstvo zanima za združenje raznih organizacij; to jih je tudi zelo zanimalo, in rekli so, to bi pravzaprav moglo biti, da se kaj doseže. Torej želim, da bi se že kaj kmalu ljudstvo zedinilo in otreslo ta nadležni kapitalistični jarem. Torej doli v distrikti od U. M. W. of A. in naredimo samo en glavni urad za vso Ameriko.

O evropski vojni in o tisti ligi čitam tudi dosti, samo toliko rečem, da nisem ne za ligo, še manj pa za vojsko, če prav sem tri leta sukal puško, ker sem jo moral. Pa sedaj sem temu nasproti. Ker sila železna kola lomi, je tudi v Evropi že odveč tega klanja. Jaz že ne čitam več rad kaj takega; rajši pogledam do dopisih. Proč z ligo, puško in bajonetom in z bobnečimi šrapneli! Zedinimo se križjem sveta in vsi narodi, potem bo zmaga naša v vseh zadevah.

Živio prvi majnik!
Frank Pushnik.

Avella, Pa.

Cenjeno uredništvo Proletarca! Posebno veliko novega nimam poročati, kajti tega, kar bi človek najrajši sporočil ni, namreč tiste delavce prosperitete, ki nam jo obljubujejo že tako dolgo, pa le no-

Ne smem pozabiti, da je bilo na Washoe 30 delavcev odstavljenih, in zdaj se zvoni, da bodo odslovili še nadaljnjih 30—40 delavcev. Moram omeniti, da imamo tukaj "medvedov graben" in je bilo 5 majov tukaj, ter je bilo zaposlenih na 500 delavcev, in zdaj jih je več kot polovica brez dela, drugi, ki imajo še delo, pa niso skoro nič na boljšem, ker delajo samo 1—2 dni na teden.

Evropsko klanje bom pustil pri miru. Moram omeniti, da imamo v sosednem mestu Red Lodge škorec, ki prihaja tudi tukaj trobit Poljakom in Ireem. Pa prosim, g. urednik, da to ne pride v javnost, da tega ne izve s. Petra šibar ali njegova kuharica. Pozdravljam čitatelje tega lista širrom Amerike.

Naročnik.

Reading, Pa.

Dne 11. aprila smo se zbrali na prijateljski sestanki z namenom, da ustanovimo Socialistični klub. Na sestanku smo povabili tudi sodruga L. B. Wilsona Jr., Org.—Sec'y, ki nam je napravil v angleščini lep govor o pomenu kluba. Po govoru smo ustanovili klub s 13 timi člani. Dne 11. aprila smo storili prvi korak v armado zavrednih delavcev. Ali dragi mi sodrugi, zdaj ne smemo opesati, ampak ponosno korakati po začrtani poti do cilja in zmaga bo naša. Kličemo pa še ostale, ki dvomijo, ali bi šli v naše vrste ali ne? Le z nami naprej! Mi ne gremo za dobro posameznika, ampak za splošno korist delavcev.

Delavec! Čas je že, da se enkrat zbudiš iz spanja in odpreš oči, pa spoznaš svojo moč, ki je nepremagljiva, kadar se boš naučil, kako jo rabiti. Kdo bo nosil bremena, katera ti nalagajo trampje kapitalizma? Kdo drugi kot delavno ljudstvo, med katerim si tudi ti kot posameznik. Ti si tisti, ki boš plačeval dolgove v podobni davkov, podraženju živil, obleke, obuvanja, in sploh vsega, kar rabiš za svoje življenje. Rockefeller in ostali lastniki fabrik in jam, ter trgovci in razni piratje in izkoriščevalci delavcev ne bodo plačevali davkov proporcionalno, kot jih boš moral ti od svojega malega posestva; oni imajo že svoj sistem urejen, tako da se izognejo velikim davkom, če ne drugače pa s prevaro.

Delavec, spreglej, pa misli, in ko enkrat to započneš, boš kmalu sprevidel, kaj te teži in kje je tvoja rešitev. Ljudje, ki paradi- rajo pod krinko republikanizma, demokratizma ali progresivizma, te ne bodo rešili iz krepeljev kapitalizma. Ampak organiziraj se politično v socialistično stranko, in pokaži, da se zavedaš, s tem da boš glasoval za kandidate, ki bodo na socialističnem tiketu.

Tovariši delavci! Zavedno delavstvo praznuje prvi majnik kot delavski praznik ter kliče še ostalo delavstvo katero še spi v nevednosti in mračnjastvu, da se pridruži, da postane solidarno, odločno na strani zagovornikov delavskih pravic.

Združite se s svojimi tovariši, ki vas podučujejo o delavskem boju, čitajte socialistično časopisje in knjige in padla vam bo mrena raz oči; spregledali boste napako, ki vas tlačijo.

Kadar bo delavstvo dovolj močno organizirano, takrat bodo odpadli boji na industrialnem in na političnem polju; odpadle bodo vojne, izginili bo kapitalizem in z njim ves gnili sistem, kateri sedaj diktira nižjemu delavskemu sloju. Da se pa to čimprej izvrši, nam ni treba drugega nego pristopati v tabor zavednega delavstva — v stranko, katera nas bo popeljala v boljšo družbo — tam, kjer bo v resnici bratstvo, svoboda in ljubezen doma.

Dan 11. aprila bo ostal v Readingu pri Slovenceh zaznamovan ter se ga bodo še naši otroci spominjali, in rekli bodo, na ta dan so si naši očeti podali roke z namenom, da se bodo roko v roki borili proti zmagi kapitalizmu za delavske pravice. Torej še enkrat vas kličem v našo armado. Ne glejte na versko prepričanje posameznika, in ne verjamite tistim, ki vam socializem blatijo, oni že znajo, da socializem lenuhom prav nič ne prinese. In to je, zakaj ga zaničujejo in blatijo. Takim pa pokažite figo.

Naš klub ima vsako drugo nedeljo svoje sejo ob treh popoldan na 143 River St. Za odbor so izvoljeni sledeči: Jarnej Jaklevic,

organizator; Peter Koevar, tajnik; Johan Kosmerl, blagajnik; Johan Pazdere in Anton Kosmerl odbornika. Želim pa, da bi odbor izpolnjeval svoje dolžnosti, gledal za napredek kluba, ter zvesto pridobival nove člane, in izpodbujal sodruga za državljanske pravice, ker delavec brez državljanske pravice je kakor čolnar brez vesla.

Vsi za socializem in zmaga bo naša.

P. Koevar, tajnik kluba.

Panama, Ill.

Cenjeno uredništvo Proletarca!

Poročati imam žalostno vest o nesreči, katera se je pripetila v tukajšnji naselbini.

Dne 5. aprila ob 6:45 zjutraj malo preden se začne z delom, je nastala eksplozija plina v premo-govem rovu na 7 East-South, ki je povzročila 11 premogarjem pre-rani grob.

Prizor, ki se je odigral pri rovu, je nepopisljiv. Usmrčenih je 6 Italijanov, 2 Angleži, 1 Nemec, 1 Slovak in 1 Slovenec. Zadnji po imenu Mihalič, omožen, doma nekje iz Istre. Bil je zvest član tukajšnjega društva Vipava št. 123 S. N. P. J. in trajen naročnik našega lista Proletarca. Bil je tihega značaja in svobodnega mišljenja. Ubit je v najlepši starosti 30 let. Upalno življenje mu je pretrgal brezbrizni kapitalistični Moloh, kateremu ni dosti samo proletarska moč, temveč morajo biti tudi žrtve navrh. Delavci, delujmo složno proti današnjemu skoz in skoz gnilemu sistemu, da se čim prej osvobodimo kapitalističnega spon.

S soc. pozdravom

Andrej Heršič.

La Salle, Ill.

Dragi rojaki, oz. delavci v La Salle in okolici, stopimo v vrste in agitirajmo za naš Soc. klub št. 4, ker to je edino sredstvo proti našemu nasprotniku, oz. sovragu, ki ima belo kožo in črno dušo. Dragi delavci, ali boš še naprej nosil mreno na svojih očeh in gledal črno, pa videl belo? Pa pravo pregledaš in vidiš resnico, ti je dana lepa prilika. Spomlad je oživila, z njo pa tudi naš prepo-trebni Soc. klub št. 4. Zavedni delavci, stopite v klub, ker tam je resnica, ljubezen in dostojnost, tam smo vsi enaki in ni eden več kot drugi. Delavci smo vsi.

Soc. klub št. 4. vas vabi prihod-nji mesec, 9. maja 1915 na sejo, ki se vrši v navadni dvorani Frank Spicmiller. Seja je vsako drugo nedeljo v mesecu, da ne more biti nobenega izgovora.

S socialističnim pozdravom

V. Obid, organizator.

Sublet, Wyo.

Cenjeni urednik!

Ne morem si da ne bi spregovoril nekoliko besed o tej naselbini in tukajšnjih Slovencih. Človeku, ki se strinja z naprednim mišljenjem, je tukaj jako dolg čas, kakor bi bil nekje v puščavi. Tukaj so po narodnosti Slovenci najmočnejši. Če bi kdo čital število nas Slovencev v kakem listu, bi gotovo mislil, da je to ena izmed naprednih naselbin. Ali motil bi se. Mislim, da je v Ameriki že malo tako močnih pa še tako nazadnjaških slovenskih naselbin kakor ta. Če bi ljudje živeli po tisoč let, bi si človek mislil, da so tukajšnji Slovenci še od srednjega veka. Razen par možkih še vsi se večno spanje, in verujejo samo to, kar so jih naučili tisti gos-podje, ki so postavljeni za to, da držo revne ljudi v temi.

Če pride človek v eno ali drugo slovensko hišo, povsod najde ljudi ene in iste misli. In če med govorom zine kako besedo o socializmu, treščijo vsi po njem in sliši se samo to, da slabših ljudi ni, kot so socialisti. Če jim človek raztolmači eno in drugo reč, je vendar bob ob steno; oni vedno silijo, da je nemogoče.

Pri njih je vse nemogoče, kar je naprednega. Veliko stvari, ki jih nekdaš ni bilo in so taki ljudje kričali, da so tudi nemogoče, imamo danes vendar pred nosom. Vsaka reč, ki se je kdaj začela, je tudi dobila svoj cilj; zakaj bi pa ravno socializem bil nemogoč?

Tukaj se še najdejo ljudje, ki hočejo imeti dokaz, kdo in kdaj je bil na soncu, da bi videl, da se suče svet okoli njega, pa ne nare-be. Človeku pa se tako vprašanje tako neumno zdi, da potem rajši molči.

Ali to pa rečem, da socializem in njih voditelje soditi kakor jih

vi, ni spodobno, saj ne poznate enega in ne drugega od blizu in ne od daleč. Ljudje, ki sodijo in ne vedo kaj, so sami sodbe vredni. Na jeziku vam je vedno to, da je socializem za to, da odira delavce in da njega voditelji delajo samo za svoje žepe, ravno tako kakor pri uniji. Resnica je, da je tukajšnji lokal st. 2752 U. M. W. of A. jako slab za nas; vse, kar je delavcu v škodo, ti unijski voditelji hitro vidijo, zato, kar pa bi delavcem bilo v korist, so pa popolnoma slepi in gluhi. Kaj pa — ali mislite, da je unija in socializem eno in isto? Ali še ne veste, da kadar bo socializem na površju, ne bo več potreba nobene unije?

Ali more kdo strankinim voditeljem kaj slabega dokazati? Kdaj je še bil kak član prevaran ali ogoljufan? Člani plačujejo po 15c na mesec in za več jih nihče ne prosi. In kam gre ta denar? Vi mislite, da si nekateri posamezniki nakopavajo bogastvo iz njega kakor je to navada pri farjih. Ne, ta denar gre samo za potrebe, z njim se pokrivajo stroški, ki niso majhni. Se celo Kristusovi namestniki ne morejo živeti od gla-sa božjega, če ravno sami tako uče. Strankini voditelji morajo tudi imeti denar za vožnjo iz kraja v kraj, ker to je samo delavska stvar in delavci nismo vsi v eni naselbini; in dokler socializem ne pride do svojega cilja, tako dolgo bo potreboval veliko učencev.

Pač pa je drugače pri vaši klerikalni stranki; da so nje voditelji pogosto delavski oderuhi, zato ima človek jako veliko dokazov. Še ni dolgo, ko sem slišal, kako da ti sveti očetje znajo bičati delavce in voditi svoj biznis. Pred nekoli-ko leti je neki gospod župnik na-biral tukaj denar za svojo osebo; da je veliko nabral, ni dvoma, pa še vseeno ni bil zadovoljen, hotel je še celo imeti od delavcev nji-hove podpise. Seveda jih je bilo veliko, ki so se podpisali, čeravno niso vedeli zakaj. Ko pa je bila delavska plača, je pa takoj vsak videl, zakaj se je podpisal. Bilo je vsakemu odtirano po 50c za gos-poda fajnoštra, čeprav se tukaj stalno ni bilo nikdar nobenega stalnega farja. Tako je trajalo več let; vsakemu je bilo obdrža-no 50c na mesec za tistega tička. Stiri leta pozneje so sli nekateri na kompanijsko pisarno in rekli da ne marajo plačevati za gos-poda. Odgovor pa so dobili, da kar je zapisano, je zapisano; nobeden se ni mogel tega rešiti drugače kakor da je šel odtod proč. Torej kje je največje oderuštvo?

Ne boim več o tem govoril; kdor ima oči, ušesa in količjak človeš-kih možgan, mu je to tako zjav-naj že znano.

Ker pa vem, da je tukaj par

moških, ki se strinjajo z menoj Vas kličem: Pridimo skupaj in u-stanovimo socialistični klub, ker to bo lepo za nas. Marsikdo, ki bi čital v listu o naši naselbini, bo rekel: Glej, tudi na Sublet Wyo., so se Slovenci začeli prebu-jati. Res nas je zdaj malo, imej-mo pa upanje, da se bo še marsi-kateremu izvedilo v glavi in pri-stopil bo v našo vrsto. Še enkrat Vam kličem, pridite, najsi bo kjer-koli, lahko tudi v moje stanovanje in pogovorili se bomo vse potrebo. Torej na svidenje. Živel socializem!

C. Kramer.

Pueblo, Colo.

V šte. 28, Gl. Sv. je priobčen dopis, katerega je podpisal tu-kajšnji John Kocman. Ne bi mu sicer odgovarjal, ako ne bi bil ta-ko podel, lažljiv in zavist. Ker je pa naš Johan prišel z barvo na dan, mesto da "laja izza plota". Fakor se sam izraža v svojem dopi-su, se mi vidi potrebno, da se malo bolj obširno pogovorim s tem človekom, in ga javnosti po-kažem takšnega kot je v resnici s svojim nesramnim obrekovanjem.

V svojem dopisu navaja vzroke, zakaj je odstopil od unije to-pilničarjev, ki so pa tako piškavi, da jih spravi v javnost edino le kakšen naš "napredni" Johan. Sicer je pa v javnosti dovolj raz-galil svoj značaj.

Da nisi družih nagovarjal, naj odstopijo od unije, s tem se ne boš zmalal. Ali ni resnica, da si nagovarjal gotove člane, da se ne smejo udeležiti seje organizacije? Čemu nisi povedal, ako kaj ni bi-lo prav pri uniji, da imaš ti in o-stali pravico in dolžnost, da sprav-te stvar na seji v razpravo? 2. februarja 1913 je bila izredna se-ja, na kateri je govoril sodr. Guy E. Miller od eksekutive W. F. M. o pomenu delavskih organizacij; govorilo se je potem še v sloven-skem in italijanskem jeziku. Do-tične seje se je udeležil tudi naš Johan. Da nekaj ni bilo v redu z njim, se sam lahko spominja. Ni li resnica, da si ves čas med govori nekaj mrmral in godrnjal? Toda samemu sebi. Čez nekaj časa si vstal pa odšel iz dvorane, pa si pri priprtih vratih namigaval drugim članom, naj ti slede, česar pa niso hoteli storiti. To sem si-icer izvedel že po seji od drugih članov; ako bi bil med sejo znal, kaj je na stvari, bi te bil pozval, da bi bil pred vsemi člani izjavil, kaj je bilo napačnega v organiza-ciji. Zakaj torej nisi bil tedaj mož na svojem mestu, kot bi se sedaj rad pokazal, pa povedal kar se ti ni videlo prav pri vodstvu oz., od-boru unije? Čemu si stisnil rep med noge kot politični kužek pa jo odkuril od seje, še preden je bila končana? Ali ni to dosti dokaza, da si zahrbtno ruval proti organi-

zaciji? Ali ti je bilo morda tako naročeno od strani družbe? Tvoj nastop da lahko vsakemu povod za take misli. Če ti ni bilo, ti je družba lahko hvaležna, ker si ji napravil delo bleda.

Dalje omenjaš nekakšne znake pa bi rad natvezil javnosti, da so se člani naše narodnosti neka-ko zapostavljali pri njih razdelit-vi, kar zopet ni resnica in bom tu-di dokazal. Na dotični seji se je nahajal tudi Yanko Terzieh, član eksekutive W. F. M. Seja je bila dobro obiskana od strani sloven-skih in italijanskih članov in ker je imela organizacija nekaj zvez-nik znakov v zalogi (mislim da o-krog 40), je mož sugeriral, naj bi se dotični znaki razdelili čla-nom, ki so bili navzoči, kot neka-ko darilo. In ko se je stvar po-jasnila navzočim članom, je eden podal v tem smislu predlog, ki je bil podpisan in sprejet z večino glasov. In znaki so se razdelili enakomerno med slov. in italijan-ske člane. Dalje naj omenim še, da se tudi pozneje nihče ni silil, da kupi znak, pač pa se je članom prepustilo na voljo. To so fakta, pa naj jih Johan zavija, kakor jih hoče.

Vprašal bi Johana, ali ne napra-vijo tudi podporna društva včas-kaj sličnega, namreč znižajo vstopnino ali kaj podobnega za gotovo dobo, da si pridobe več članov? Po tvoji logiki bi se to ne smelo zgoditi drugače, kot da se tudi onim, ki so prej pristopili, povrne, kar so več vplačali. Isti namen je bil tudi tu, to je: da bo-do člani bolj pridno agitirali med neorganiziranimi tovariši. Torej če prvo niti pošteno, tudi drugo ni po tvojem mnenju. O! Johan Jo-han, tukaj si se zopet vrezal!

Dalje pišeš o nekem A. K. nad-zorniku in zavijaš svoje laži, kot da sem se jaz bal pokazati knjige. Resnici na ljubo povem, da je do-tičnik v resnici prišel, in to le dvakrat, toda vsakokrat prepo-zno. Če je bil nadzorni odbor se-zvan, pa se ni udeležil revizije knjig, je li to potem moja krivda? Čemu nisi enakih stvari prinesel na sejo in zahteval revizijo? Če stari nadzorni odbor ni ravnal pravilno, zakaj nisi predlagal, naj se odvzre ga voli novi? In kon-cem svojega "argumenta" pravi Johan, "da lahko nekaj sumi." To pravico imam gotovo in ti je nihče ne krati. Zakaj še ne po-veš, da je bil tajnik-blagajnik pod tisoč dolarjev varščine? Za-kaj ne poveš, da se je na vsaki seji poročalo o vsakih prejemkih? Zakaj ne poveš, da se je vsak ra-čun pojasnil in predložil seji v po-trdilo, in da je vsak član imel pravico govoriti o njem? Da je šel vsak račun na glasovanje, to tudi dobro veš, če nisi bil gluhi in slep na sejah, in daje vsak član imel pravico potom svojega gla-su račun odobriti ali pa zavreči. Tudi čeki so morali biti podpisani od taj-blag. in predsednika, pre-den jih je banka menjala. O vsem tem seveda molčiš in bi rad riba-til v kalnem, ampak ne boš. Iz vsega je seveda razvidno, da bi me v javnosti rad pokazal kot ne-kakega "grafterja", pa se bojiš s pravo barvo na dan. Da je vse skupaj podla denunciacija, to ve vsak, kdor je kdaj imel kaj opravi-ti z menoj.

Kar se pa tiče asesmenta oz. štrajkovne naklade, zakaj ne po-veš, zakaj je bil naložen? Ni li bil za podporo članov na štrajku v Bingham Canyon, Utah, in Por-cupine, Ont., Kanada? Kako je bil naložen in kdo ga je naložil, s tem se lahko seznanis v pravilih W. F. M. Izgovoriti se ne moreš, da jih nimaš, ker si jih prejel iz mojih rok in so v slovenskem je-ziku tiskana.

Glede utemeljitve, mislim, da sem stvar vsakemu pojasnil, za-kaj je dptična naklada, in poleg tega sem še cirkular oz. letak, ki ga je razposlala eksekutiva o raz-pisu, prestavil v slovensčino in ga prečital na redni seji. Toda vaš argument je bil, da "kadar bo-šete delati za unijsko plačo, tedaj boste plačali tudi asesment", ne glede na to, da je bilo ob tistem času od 5—6 tisoč vaših tovarišev v boju za boljše delavske razmere in večjo mezdo. Ali misliš, da ti bo kdo unijsko plačo in boljše delovne razmere pri-nesel na krožniku, brez vse po-žrtvovalnosti od vaše strani? Čemu se vendar organiziramo, če ne zato, da pomagamo drug drugemu ob času bojev s kapitalom za več-jo porejto svojega produkta? V (Dalje na 8. strani.)

Pazite na ta ovitek!

Ničvredne ponared-be slavnega Pain-Expeller-ja dobiti čisto, ako niste pa-zni. Pazite na sidro in ime Richter 25c in 50c pri vseh do-brih lekarnarjih.

F. Ad. Richter & Co. 74-80 Washington St. NEW YORK, N. Y.

ANTON MLADIĆ moderna gostilna. Toči pilsensko pivo in vina. Kegljisce. Tel. Canal 4134 2348 Blue Island Ave. Chicago, Ill.

CARL STROVER Attorney at Law

Zastopa na vseh sodiščih. Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah. St. sobe 1009 133 W. WASHINGTON STREET CHICAGO, ILL. Telefon: Main 3989

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D. Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik. Zdravniška preiskava brezplačno—plačati je le zdravlila 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 pop.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živi bolniki naj pišejo slovensko.

BELL PHONE 1318-J FISK MATIJA SKENDER SLOVENSKI JAVNI NOTAR ZA AMERIKO IN STARI KRAJ 5227 Butler St. Pittsburgh, P

ALOIS VANA izdelovatelj — sodovice, mineralne vode in raz-nih neopojnih pljač. 1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1404

LOUIS RABSEL moderno urejen salun NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS. Telefon 1199

J. A. FISCHER Buffet Ima na razpolago vsakovrstno pivo, vino, smetko, i. t. d. Izvrstni prostori za okrepčilo. 3700 W. 26th St., Chicago, Ill. Tel. Lawndale 1761

Socialistične slike in karte.

"Piramida kapitalizma", s slovenskim, hrvatskim in angleškim napisom. "Drevo vsega hudega" s slovenskim napisom. "Zadnji štrajk" s hrvatskim napisom. "Prohibition Dope" z angleškim napisom. Cene slikam so 1 komad 15c; 1 tucat \$1; 100 komadov \$7.00. Cene kartam: 1 komad 2c; 1 tucat 15c, 100 komadov 70c. Poštnino plačamo mi za vse kraje sveta. INTERNATIONAL PUB. CO. 1311 E. 6th St., Cleveland, Ohio.

M. A. Weisskopf, M. D. Izkušen zdravnik. Uraduje od 12 A. M. — 3 P. M. in od 8—10 P. M. V sredo in nedeljo večer neuraduje. Tel. Canal 476. 1801 So. Ashland ave. Tel. residence: Lawndale 8994.

MODERNA KNIGOVESNICA. Okusno, hitro in trpežno delo za privatnike in društva. Sprejemamo naročila tudi izven mesta. Imamo moderne stroje. Nizke cene in poštena postrežba. BRATJE HOLAN, 1633 Blue Island Ave., Chicago, Ill. (Adver.)

VABILO NA VELIKO KONCERTNO VESELICO,

katere priredi pevski odsek Slov. Izob. Društva "VIHAR".

dne 24. aprila

Pričetek plesa ob šestih zvečer.—Pričetek programa ob osmih zvečer.

PROGRAM:

"Planinska" (A. Foerster) Poje moški zbor
"Studenček" (P. H. Sattner) Poje mešan zbor
"Pastir" (M. Vilhar—Ferd. Juvanc) Poje moški zbor
"Lahko noč" (Dr. G. Ipavec) Poje mešan zbor
"U boj" (Iv. pl. Zajc) Poje moški zbor

"KEALJ HEROD" Dvojeziška veselo igr.

Izjava dram. odsek "VIHARJEV"

"Vasovalec" (Dr. Ant. Schwab) Poje mešan zbor
"Jadransko morje" (Ant. Hajdrih) Poje moški zbor
"Nazaj v planinski raj" (H. Sattner) Poje mešan zbor
"Slovenec i Hrvat" (F. S. Vilhar) Poje moški zbor
"Socialistična Koranica" (*) Poje moški zbor

PO PROGRAMU SLEDI PLES IN PA PROSTA ZABAVA.

Cenjeno obdobje iz Dunlo in okolice se najljudneje vabi, da se blagovoli vdeležiti te prireditve. Pevski odsek se boje potrudil, da bo kar najbolj zadovoljil vse vdeležitelje veselice.

VESELICA SE VRŠI V SLOB. IZOB. DOMU V DUNLO, Pa. Vstopnina v dvorano za moške je 50c. — Dame so proste vstopnine. Za točno postrežbo in dober prigrizek skrbel bo ODBOR.

VABILO NA VESELICO,

ki jo prirede

Skupno Jugosl. Soc. Klubi v Chicagu "PRVI MAJ"

V soboto prvega maja, v "Narodni dvorani" na vogalu 18. ceste in S. Racine Ave.

Na programu je ples, prosta zabava in dobra postrežba vsem.

Pričetek točno ob osmih zvečer.

Vstopnina je za moške 25c. — Ženske v spemstvu so vstopnine proste.

Za množično udeležbo vabi Odbor.

Trinerjev liniment imejte vedno pri roki. Mogoče, da ga ne rabite danes, zelo dobro vam bo ustregel jutri pri olajšanju bolečin v mišicah ali sklepih. Cena 25c in 50c, po pošti 35c in 60c.